

LIST ŽUPE GOSPE SNJEŽNE Br. 26

www.vid.hr

LIST
ŽUPE
GOSPE
SNJEŽNE

VID-PRUD-DRAGOVIJA-PODGREDE-OGRAĐ

Izdaje:

Župni ured Vid

Lektura:

Marijana Taslak

Uredili:

Vicko Marušić i Branko Markota

Fotografije:

Marko i Vicko Marušić,
Branko Markota, Anđelko Prusac,
Nikola Vučić

Naslovnica:

Kapelica Sv. Ante na Ograđu
izgrađena 1934. godine

Poledina:

Fotografija iz arhive Anđelka
Prusca. Nogometaši Vid-a na maloj
rivi kod mosta u Vidu, vjerojatno
1959. godine. Nedostaje 11. član
ekipe, Miroslav Ilić-Mirić, Laikov.
Na slici je golman u "popularnim"
terlucima i s loptom s bujelom.
(Izvorno je fotografija crno-bijela,
naknadno je dorađena i "obojana")

Dizajn naslovnice i poledine:

Branko Markota

ISSN: 1331-9345

*Svi koji žele surađivati u listu mogu
svoje članke, crteže i fotografije po-
slati isključivo u digitalnom obliku
na dolje navedenu e-mail adresu.*

Tel/fax: 020/687-392

Adresa: Župni ured Vid, Ledene
Gospe 18, 20352 Vid

E-mail: listzupe@vid.hr

Naknada: 300 primjeraka

Tisak: FRAM-ZIRAL, Mostar

Za tisak: Ivan Ševo

Uvodna riječ župnika

Dragi i poštovani župljani! Bogu hvala, evo nas opet u zajedništvu preko novoga broja župnog lista. Sretni smo i zadovoljni što se možemo i na ovaj lijepi način opet družiti, promatrajući neke događaje koji su se dogodili kroz proteklu, uistinu čudnovatu i neobičnu godinu 2020. Ova protekla godina će nam svima ostati u ne baš ugodnom i lijepom sjećanju, jer smo se suočili sa neviđenom pandemijom corona virusa, Covid 19. Sve nas je ta nova stvarnost izbacila iz ravnoteže i iz ustaljenoga ritma i udaljila nas od mnogih lijepih običaja, navika, od prijatelja i raznih susreta i druženja. Odrrazilo se to na naš obiteljski, društveni i crkveni život, znamo da smo od svetoga Josipa, pa sve do početka mjeseca svibnja bili uskraćeni i za zajedničke duhovne susrete u svojoj župi. Bilo je teško, mučno, tužno i ružno meni kao svećeniku biti izoliran i odvojen od svih Vas i sam slaviti sveta Otajstva, a posebno kroz Veliki tjedan. Baš nešto nepojmljivo i neshvatljivo. I u sadašnjim okolnostima ne možemo baš disati punim vjerničkim plućima jer smo ograničeni, što se broja dolaska u crkvu tiče, ali je ipak lakše u zajedništvu slaviti svoga Gospodina. Nadamo se da će i ova nezgoda što prije proći i da ćemo se opet okupljati u svojoj župi, sudjelujući na svetim misama, sakramentima i redovitim pobožnostima.

Iskoristimo i ovo vrijeme, sada možda i više, za obiteljsku molitvu i neka bude vidljiva barem naša „kućna Crkva“. Nastojite dolaziti redovito na nedjeljnu i blagdansku misu i nemojte se distancirati i izolirati od svoga Gospodina, a posebno vi mlađi. Nemojmo se ponašati tako, da zbog naše lijenosti i indiferentnosti drugi pomisle da smo „cijepljeni“ protiv sudjelovanja i dolaska na zajednička slavlja. Koristim ovu prigodu, da se kao župnik zahvalim svima koji ste doprinijeli i ovom novom broju i koji ste svojim pisanim priložima zapravo i omogućili izlaženje i kontinuitet našega zajedničkoga župnoga lista. U Velikome i svetome tjednu slavimo najsvetija otajstva naše vjere: Kristovu muku, smrt i slavno Uskrsnuće. Sudjelujmo radosno i pobožno u ovim danima i događajima i nastojimo osnažiti i učvrstiti svoju vjeru. Neka nas sve Uskrsli Gospodin obasja svojim mirom i blagoslovom i neka nas sve On iscijeli, da se Njegovom svetom pomoći i mi možemo svrstati na Njegovu stranu i boriti se protiv virusa grijeha, zla i svega onoga zarnoga, pogubnoga, štetnoga i opasnoga što nas udaljava i od Boga i od čovjeka. Svima neka je blagoslovljen i sretan Uskrs. Don Mile Čalo!

Župnik don Milivoj Čalo

Vjenčanja u župi Vid krajem 19. stoljeća?

Ivo Mišur

Tekst je dio opsežnijeg istraživanja demografije župe Vid u zadnjim desetljećima 19. stoljeća koji autor provodi, a čiji rezultati će biti objavljeni u obliku znanstvenog članka iduće godine.

U ljudskoj je naravi da o nepoznatome skroji stereotipe, tj. netočne informacije koje se

zbog nedostatka drugih informacija brzo rašire usmenom predajom. Stereotipi se kroje o dalekim, nepoznatim narodima, ali i o našim precima koji su živjeli prije nego smo se rodili te ih nismo imali priliku upoznati. Jedan od najraširenijih je da su mladi *prije* (neodređeno kad) puno ranije stupali u brak nego danas. Je li ovo istina pokazat ćemo pomoću matičnih knjiga.

U tekstu će se obraditi kraj 19. stoljeća (1891.-1900.).

U župi Vid je od 1891.-1900. godine sklopljeno sedamdeset pet brakova. Najviše se parova vjenčavalo 1895. godine kada je dvanaest parova odlučilo stupiti u brak. Minimum je ostvaren 1893. godine sa samo tri vjenčanja. Najčešći dan održavanja vjenčanja bila je subota. Najveći broj vjenčanja održao se od listopada do veljače s izuzetkom prosinca. Riječ je o razdoblju mirovanja kada prestaju ►

Vidonjski Čevrtalji

Tekst / slika: Vicko Marušić

Nekada se u našoj župi od zatvaranja Glorije na Veliki, Čevrtalj-kama označavalo vrijeme i najave za bogoslužje. Dakle, umjesto zvona Čevrtalji su Čevrtali prvi, drugi i treći na sam početak obreda. Na Veliku Subotu bi išli po mjestu i čevrtajući govorili: *“Evo Čevrtalja dajte popu jaja”*. Sve skupljeno donosilo se svećeniku, a on bi dio dao i njima. Don Mile od 2018. godine ponovo je oživio taj događaj. Nekolicina momaka ide u obilazak mjesta, zaustavljajući se pritom kod župne crkve u Vidu, kod Križa, ispred AM Naroni te u Tuzibelju. Običaj čevrtanja i danas se njeguje u nama susjednoj župi Sv. Ilije u Metkoviću. ♦

Provedena analiza pokazuje višu sklonost stupanja u drugi brak kod muškaraca nego li kod žena. Razlog ovome je ekonomske prirode. Druga žena bila je potrebna kao radna snaga u poljoprivrednim radovima ili za brigu o djeci. Trinaest obudovjelih muškarac ponovno se vjenčalo. Kod žena je stopa stupanja u novi brak znatno manja. Samo su tri udovice u analiziranom period ponovno udane. Znakovito je da su od toga dvije udovice udane za udovce. Samo

[illegible]

Egzogamija (ženidba s bračnim drugom izvan mjesta boravišta) je u župi Vid u promatranom period bila niska. Četiri Vidonjke su udane u susjednu Hercegovinu (Gabela, Mostar i Čalići), a samo se Manda Bebić iz Novih Sela udala za Ivana Taslaka u Vid. Ovo su egzogamna vjenčanja upisana u maticama vjenčanih župe Vid. Običaj je bio da se vjenčanje održava u župi iz koje je mladenka, stoga je pretpostavka da je ovo većina ovakvih brakova. Moguće je da

Kao što se vidi prije 130 godina muškarci u selu Vid su se u prosjeku vjenčavali s 27 godina, a cure su stupale u brak s 25 godina. Ovi podatci pobijaju priču da su *svi sa 18 godina bili poženjeni*. Matične knjige su vrijedan izvor informaciju u kojem se mogu pronaći informacije za vlastita obiteljska stabla već i o način života naših predaka. Pomnijom analizom se može pokazati da su neka uvriježena mišljenja pogrešna. Župa Vid se u posljednjih tridesetak godina dobro drži u *demografskoj oluji* koja je zahvatila Hrvatsku. Točni podatci će se utvrditi na popisu stanovništva koji se održava ove godine. ♦

DAN VINČANJA i dan dogodka kopje vredno	IME PREZIME ZANAT	Misto		Zelen	Sinja		IME PREZIME ZANAT	Risto		Zelen	Sinja	Stanje	Ime, Prezime, naslednje, zeleno naslednje
		rednjeje	priloge		Naslednje	Udovce		rednjeje	priloge				
8. Na svetost v tiskarstvo na dan svetost v tiskarstvo 1891. Poj. Jurčič	Mate Polavac Tjark	1891	1891	1891	1891	1891	Andreja Mudrca Tjark	1891	1891	1891	1891	1891	Andreja Mudrca Tjark
9. Na svetost v tiskarstvo na dan svetost v tiskarstvo 1891. Poj. Jurčič	Mate Jurčič Tjark	1891	1891	1891	1891	1891	Mare Puharac Tjark	1891	1891	1891	1891	1891	Mare Puharac Tjark

Iz života naše župe

Antonija Menalo, Branko Markota, Vicko i Marko Marušić

Na čistu srijedu 26. veljače započela je Korizma kojim povodom smo u narednu prvu korizmenu nedjelju u župnoj crkvi imali tzv. pepeljanje, kojim se vjernike riječima podsjeća "čovječe sjeti se da si prah i da ćeš se u prah povratiti". Globalna zarazna pandemija coronavirusa narednih gotovo mjesec ipol dana promijenila nam je život. Već od 20. ožujka svete mise u crkvama slavile su se bez nazočnosti vjernika. Zbog sigurnosti po zdravlje crkva je bila zatvorena i za osobne molitve. Mi smo pak jedno vrijeme svete mise iz župne crkve koju je svećenik sam predvodio bez vjernika, mogli pratiti preko interneta kako to već godinama činimo, a nedjeljom je prijenos išao redovno. Na blagdan Cvjetnice 5. travnja započeo je Veliki tjedan. I ova sveta misa u 10 sati bila je bez nazočnosti vjernika, a za vjernike je ostavljena mogućnost da maslinove grančice odlože u kutiju ispred župne crkve u Vidu nakon čega ih je župnik

10. svibnja Sveta misa u Prudu, nakon 53 dana

blagoslovio tijekom mise, a župljani su ih preuzeli nakon svete mise. Na Veliki četvrtak misa posljednje večere slavljena je u župnoj crkvi u Vidu u 18 sati bez nazočnosti vjernika koji su je mogli pratiti preko video prijenosa. Blagoslova jela i vina ove godine nije bilo. Obredi Velikog petka, započeli su u 18h, kao i svugdje u Hrvatskoj, župnici su služili sami u crkvi, a sam obred prilagođen je novonastaloj situaciji tako da nije bilo procesije i ljubljenja križa te prvi put niti Čuvara Kristova groba-žudija. Na Veliku subotu vazmeno bdijenje započelo je u 18 sati u crkvi, također bez vjernika. Prijenosa mise nije

bilo. Uskrsna misa slavljena je u župnoj crkvi u 10 sati, a vjernici su mogli pratiti svetu misu preko video streama. Vrijeme je bilo lijepo, sunčano i ugodno toplo sa oko +25 stupnjeva, kao i cijeli tjedan od Cvjetnice. Na žalost vjernici su bili ograničeni u kretanju. Zbog mjera izbjegavanja socijalnih kontakata poradi sprječavanja širenja zaraze koronavirusom, Uskrs je uglavnom proveden u obitelji bez obilaska susjedstva i čestitanja.

Poboljšanjem situacije s pandemijom, 3. svibnja, (prvi put od 20. ožujka) svete mise slavile su se uz nazočnost vjernika kada je sveta misa u Vidu održana u 10.30 sati uz pridržavanje epidemioloških mjera uz razmak među vjernicima od 2 m u svim smjerovima (osim ako dolaze iz istog kućanstva), pričest se davala na ruku, vrata crkve su bila stalno otvorena i dr.

I u iduću nedjelju, nakon 53 dana sveta misa uz nazočnost vjernika proslavljena je u Prudu na otvorenom platou iza crkve. ♦

Sveta misa u Vidu 3. svibnja

U Prudu proslavljen blagdan Leopolda Mandića

Misno slavlje 12. svibnja u Prudu na vanjskom oltaru iza crkve sv. Ivana Krstitelja predvodio je župnik don Mile Čalo, ovoga puta bez procesije. Misnom slavlju nazočili su i predstavnici gradske vlasti, a slavlje je pjesmom obogatio župni zbor kojim ravna Anita Cuca Bebić. Govoreći u homiliji o veličini sv. Leopolda, župnik je rekao: „Vratite se bit ćemo prijatelji” – ovim riječima je svećenik o. Leopold završavao svoje velike obraćeničke ispovijedi u siromašnoj prostoriji prepunoj milosti, dobrote i blagosti. Nitko nije ostajao ravnodušan na milinu i dobrotu koje su ga resile. Bio je toliko uronjen u Kristovu dobrotu koju je neumorno dijelio u ispovjedaonici. U svakom čovjeku koji se iskreno kajao gledao je novog, zdravog, blagoslovljenog čovjeka – po mjeri Isusa Krista“. „Ovih dana mogli smo se pročistiti ili ispuniti zlim mislima te biti opsjednuti svime što je loše u strukturama društva. Iza nekih ljudi često stoji jedna životna situacija u kojoj se velika briga pretvorila u zlokobni karcinom izmišljotina i laži. Zdravlje smo pretvorili u pravu religiju, postalo je oltar gdje se molimo za dug život. No, bolesno društvo otvorilo je proces za dobru životnu kemoterapiju, kako bi se spalilo sve što je loše te kako bi nastalo novo zdravo ljudsko tkivo vjere“, naglasio je.

„Svaki sakrament potpuno iskrene ispovijedi u kojoj se ništa ne prešućuje novo je rađanje, novi početak smirenog života koji je plodan blagoslovima i srećom. Nažalost, ima i onih koji imaju svoje privatne sakramente, no oni ne nose ništa doli lažno opravdanje velike nevjere. Njihov privatni Bog nema snagu oproštenja jer u laži je prisutno samo opravdanje bez kajanja. Zanemarena duša izražava se i na tjelesnom zdravlju, iz nezdrave duše često započinje malo, svakodnevno, a kasnije i veće tjelesno propadanje“, istaknuo je don Mile.

„Leopold je bio divni liječnik ljudske duše, onaj koji je pronicaošću osvjetljavao i najcrnije

kutke ljudske duše i dovodio ih Bogu. Dijeliti živoga Krista, liječnika duše i tijela, najveće je poslanje svakog svećenika, a to je sv. Leopold itekako znao. Zato je i bio spreman na svako odricanje pa i na dugotrajno sjedenje u salonu uljudnosti, kako je nazivao ispovjedaonicu. Nažalost, i on nije bio pošteđen tipično ljudskoga i svećeničkoga; mnogi su ga ignorirali, stavljali po strani i šikanirali. Neka i nas njegov primjer dotakne da možemo poput njega biti skromni, ponizni, jednostavni i vjerni svome Gospodinu“, zaključio je propovjednik. ♦

Blagdan svetog Leopolda Mandića u Prudu 12. svibnja

Na Dragoviji

Nakon pet mjeseci na Dragoviji smo 20. svibnja imali svetu misu na zavjetni dan tzv. Vukovdan koji su naši stari zavještovali zbog vukova koji su radili štetu stočnom fondu mještana. Župnik don Mile Čalo slavio je svetu misu na kojoj se okupilo mnoštvo župljana i potomaka iseljenih stanovnika Dragovije. Svi oni zaželjeli su se svete mise na Dragoviji koja je zadnji put slavljena na blagdan sv. Ivana apostola i evanđeliste 27. prosinca. ♦

Sвета misa na Dragoviji 20. svibnja

Hodočasnici s Pelješca u Župi

Hodočasnici s Pelješca na proputovanju za Međugorje

Grupa hodočasnika s Pelješca koje je predvodio brat Dražen Marija Vargašević u nedjelju 7. lipnja stigla je u Vid kao dio hodočašća u Međugorje u zahvalu Kraljici Mira i na njezine nakane. Stigli su trajektom iz Trpnja u Ploče i svoj put nastavili su pješice dolinom Neretve do Vida gdje su stigli u poslijepodnevnim satima. Brat Dražen održao je u Vidu svetu misu nakon čega su prenoćili. Nakon jutarnje mise hodočašće su nastavili dalje prema Međugorju. ♦

Procesija na blagdan Tjelova

Procesija na blagdan tjelova, prva u godini

Dana 11. lipnja svetim misama u Prudu i Vidu proslavili smo Svetkovinu Presvetog Tijela i Krvi Kristove – Tjelovo koji se slavi u četvrtak poslije svetkovine Presvetog Trojstva. U Hrvatskoj je to neradni dan, u nekim hrvatskim krajevima zove se i *Brašančevo* – od riječi brašno (čiji naziv potječe iz 18. Stolja), od čega se pravi kruh, a

kruh u pretvorbi u svetoj misi postaje Kristovo Tijelo. Obilježavanje ovog blagdana u Katoličkoj crkvi potječe iz 13. stoljeća, svetkovina je u spomen na ustanovljenje Euharistije na Veliki četvrtak. Popuštanjem mjera pandemije coronavirusa tako smo ovaj blagdan proslavili s tradicionalnom tjelovskom procesijom oko crkve u

Vidu. Pred početak svete mise bilo je sunčano da bi nakon završetka mise počela padati kiša praćena tučom i grmljavinom, za nešto više od 2 h palo je 62 l/m² kiše nakon dugo vremena.

Blagdan svetog Ante 13. lipnja proslavili smo kod kapelice sv. Ante na Ograđu. Tom prigodom župnik je udijelio blagoslov djece. ♦

15. lipnja proslavljen blagdan sv. Vida, zaštitnika župe Vid

U ponedjeljak, 15. lipnja brojni vjernici župe Gospe Snježne - Vid, tradicionalnom procesijom, potom misnim slavljem, proslavili su svog nebeskog zaštitnika, mučenika svetog Vida. Misno slavlje predvodio je don Ante Bekavac, župnik

u Podgradini u koncelebraciji don Mile Čalo, sadašnjeg, i don Mladena Margete, bivšeg župnika. „Vjerojatno smo u svetom Vidu, u njegovom mučeničkom životu, vidjeli jedan snažan znak vjere, vjerujem, da želimo obnoviti naš kršćanski

život, i ne bi imalo smisla da se samo sjećamo jednog mučeništva, da se spominjemo jednog povijesnog događaja, koji ne bi imao nikakvog odjeka na naš svakidašnji život. Kao slabim ljudima, potrebni su nam uvijek novi motivi za učvršćivanje u ➤

vjeri, da ne posustanemo, ili ne daj Bože odustanemo na putu vjere“ naglasio je u propovijedi don Ante i dodao – kako živjeti po vjeri i iz vjere iziskuje od nas, da svoje ljudske, podložimo Božjim planovima, u toj mjeri – da svoj plan možemo odbaciti i prekrojiti. Bilo bi zaista smiješno kad bismo od naše osobne vjere očekivali neki lažni, kompromisni mir, pokušavajući zlo i dobro nekim kompromisom izmiriti da mogu ići zajedno. Isusovim riječima „nisam došao na zemlju donijeti mir nego mač“, Isus nije htio pomiriti što se ne da pomiriti, nego je stao na stranu dobra protiv zla, na stranu takvih odnosa među ljudima koji su temeljeni na ljubavi, pravdi, miru i slozi“.

„Isus je istinu postavio nasuprot laži, pravdu nasuprot nepravde, a ljubav nasuprot mržnje – to znači, rat za kraljevstvo Božje! Vidimo, da svijet današnjice ne podnosi prave vrednote i neprestance optužuje Isusove sljedbenike. Svi koji čestito žive po zakonu Kristovu, ostvaruju kraljevstvo Božje na zemlji i primit će nagradu u vječnosti. U svom životu sveti Vid bio je Kristu sličan, a u mučeničkoj smrti – Kristu najbližiji. Gledano očima prolaznosti svijeta, mučeništvo je ludost, ali znamo da će po dolasku Gospodnjem sud biti sasvim drugačiji – da će se ovo svjetsko postati ludost – svi koji tako žive, doživjet će najtežu nesreću – vječnu osudu i propast“ zaključio je u propovijedi don Ante Bekavac. Slavljeno su animirali pučki pjevači i župni zbor pod ravnanjem prof. Anite Cuce Bebić. ♦

Blagdan presvetog srca Isusova

19. lipnja 2020.

Blagdan Presvetog Srca Isusova slavi se u petak nakon blagdana Tijelova i stoga je lipanj mjesec Presvetog Srca Isusova. Ovaj petak smo kod crkve sv. Vida svečanim misnim slavljem s procesijom proslavili ovaj blagdan uz nazočnost velikog broja vjernika. U propovijedi don Mile je naveo da „sam Isus nam kaže u današnjem Evanđelju da je On krotka i ponizna srca i zove nas k Sebi da dođemo. Šalje nam jasnu poruku da je On sam čista ljubav i dobrota, milosrđe i utjeha svima nama. I mi se često osjećamo da smo umorni i opterećeni i zato nas On želi u svojoj blizini, jer nas može najuspješnije izliječiti i odmoriti. Rado mu zato pristupajmo i dolazimo, jer On i nas sve željno očekuje. Neka i naša srca On učini po svome božanskome

Blagdan Srca Isusova

Srcu i učimo se u Njegovoj školi blagosti i poniznosti“.

Poticaj za uvođenje blagdana Srca Isusova došao je iz francuskog grada Paray-le-Moniala prigodom Isusova ukazanja sv. Mariji Margareti Alacoque 1675. godine. Ali tek je 1765. godine papa Klement XIII. dopustio slaviti blagdan Srca Isusova i to samo za one koji su izričito

tražili. Nakon što se blagdan Srca Isusova tako brzo proširio po mnogim biskupijama svijeta i vidjevši velike duhovne koristi od njegova slavljenja, papa Pio IX. je 1856. godine posebnim dekretom odredio da se blagdan službeno slavi u cijeloj Katoličkoj Crkvi osobito s obzirom na potrebu zadovoljštine za grijeha. ♦

21. lipnja 2020.

Prva pričest u župi

U svetištu svetog Leopolda u Prudu tijekom svečanog misnog slavlja 8 djece (2 iz Pruda i 6 iz Vida) je primilo po prvi put svetu pričest. Svetu misu predvodio je župnik don Mile Čalo uz suslavlje fra Ive Rastočića. Misno slavlje uveličalo je pjevanje župnog zbora i pučkih pjevača. ♦

24. lipnja Ivandan

- slavlje rođenja svetog Ivana Krstitelja u župi Vid

Blagdan rođenja Ivana Krstitelja u srijedu 24. lipnja, župa Vid proslavila je na Dragoviji i Prudu, mjestima, u kojima su svetom Ivanu posvećene crkve. Misnim slavljima prethodila je tradicionalna procesija, a na Dragoviji kojom prilikom je održan i blagoslov polja.

U Prudu, misno slavlje predvodio je prof. dr. Ivan Kešina u koncelecijaciji župnika don Milivoja Čale, koji ove godine proslavlja srebreni jubilej.

„Jedini među svim svecima jest Ivan Krstitelj, čiji zemaljski rođendan slavi Crkva. Za njega će Isus reći, da između rođenih od žene, nema većega. Interesantan je i po tome, što

je već u majčinoj utrobi prepoznao svoga rođaka kao Spasitelja. Očito je Bog s njim imao velike planove. Zaharija, njegov otac, klikće za to dijete, da će se zvati prorok Svevišnjega, jer će ići pred Gospodinom da mu pripravi putove. Interesantan je, nije on bio svjetlo, on je došao da posvjedoči za svjetlo. U smislu obiteljskog stanja, imao je visoki standard, mogao je uživati lagodan život, ali odriče se svega, oblači u kostrijet, odlazi u pustinju, u prisutnosti Boga sazrijeva i odrasta u mudrosti, a izlazeći iz pustinje doslovno više i poziva narod na obraćenje. Ivanova veličina je u tome što je on sebe vidio kao

malenoga, s jedne strane on ukazuje - evo Jaganjca Božjega, evo onoga koji oduzima grijeha svijeta, s druge strane za sebe će reći - nisam dostojan odriješiti mu remenje na obuci. Po primjeru svetog Ivana, pozvani smo svi - koji smo kršteni“ - biti proroci, naglasio je u homiliji.

„Proročka riječ, riječ je istine – prorok mora govoriti istinu – jer mu je to poslanje, ali mora biti svjestan da je samo sluga, putokaz. Uloga proroka je naviještanje riječju, djelom i životom – bez straha, umiljavanja, licemjerja; tvrda je nekad ta riječ, osobito kad mora biti kritička“, istaknuo je don Ivan uz obrazloženje, između ostalog, kako je Herodijada došla glave svetog Ivana. Ponekad se čini da je uspjela, al đavao nikad ne može uspjeti, Bog je onaj koji pobjeđuje“, zaključio je.

„Kako je žalosno, kako je tragično nekad gledati, kad oni koji bi trebali biti proroci – šute, kao da nemaju što reći! Govorio sam već, i neću prestati govoriti o istanbulskoj konvenciji, za koju sam rekao da je to duboko đavolski. Ako prorok o tome ne bi govorio, izdao bi svoje poslanje – što se događa u današnje vrijeme! Sve ovo govorim, jer sam svjestan da moram govoriti, naprosto, moram se zalagati za svakog pojedinog čovjeka, dostojanstvo čovjeka od začeca do prirodne

Blagdan sv Ivana na Dragoviji 24. lipnja 2020.

smrti! I ma što rekli, žalosno, strašno, prestrašno je što se događa, a oni koji bi trebali govoriti, šute... nijemi, potpuno zakazali kao proroci! I kamenje je palo sa zvonika zagrebačke katedrale, pred vrata onoga koji je trebao govoriti...

Zato danas, imajući pred očima lik svetog Ivana Krstitelja, koji je svoj život položio kao svjedočanstvo, zamolimo ga da nas zagovara kod svoga rođaka Isusa Krista i Blažene Djevice Marije, kako bismo i sami mogli biti svjedoci, jer riječ je živa samo kada život govori, inače je sve dim, slama, ništa, a kako ovo sve skupa ide, mene je pomalo i strah, premda sam po prirodi optimist“ zaključio je don Ivan Kešina homiliju u svojoj rodnoj župi u svojoj 40. obljetnici misništva. ♦

Blagdan sv Ivana u Prudu 24. lipnja 2020.

25. lipnja – 25 godina svećeništva don Milivoja Čalo

Splitsko-makarski nadbiskup i metropolit mons. Marin Barišić danas je u Vidu predvodio svetu misu povodom srebrenog jubileja – 25. obljetnice misništva koju su proslavili naš župnik don Milivoj Čalo, zatim njegovi kolege svećenici don Mario Matković, don Branimir Projić, don Daroslav Benjak i don Neven Vuković “*ovdje u Vidu gdje bolje vidimo*”, kako se našalio jedan od slavljenika. Zanimljivo je da je nadbiskup Marin Barišić u svojoj nadbiskupskoj službi ovu generaciju svećenika prvu zareadio za đakone 1994. godine, a za svećenike na današnji dan 25. lipnja 1995. godine kojom prigodom je zaređeno i pet franjevacu.

Ovo misno slavlje uveličao je župni zbor u nazočnosti velikog broja vjernika iz župe i

šire. Na kraju misnog slavlja priređena je zakuska pored župne crkve.

U svojoj propovijedi **msgr. Barišić** je rekao da mu je drago da se ovaj jubilej danas slavi u Vidu „*u jednoj kršćanskoj sredini slavimo jubilej duhovnih zvanja u župi koja zna što to znači duhovno zvanje, jer evo sinovi i kćeri ove župe dijele u našoj nadbiskupiji, Domovini i šire...*». «*U današnjem evanđelju Gospodin govori tko je pravi učenik, tko je pravi njegov sljedbenik i vjernik te reče ove riječi: neće u Kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori, Gospodine, Gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca mogega koji je na nebesima. Draga braćo svećenici, draga braćo i sestre Kristovi vjernici ovo je veliko upozorenje za sve nas u bilo kom smo*

stanju, u bilo kom smo staležu, uloži. Opasnost je da i mi znamo reći od milja, nagoditi se, zadobiti povjerenje, pa onda lijepe riječi Gospodine, Gospodine na usnama, ali zapravo srce je prazno. Potrebno je da iza ovih riječi stoji život i sadržaj, a on se očituje u vršenju volje Božje. Onaj koji prihvaća volju Božju prihvaća original, svoj jer svi smo mi originalni, ali na svoj način uništimo taj original onda postajemo serija, izgubimo identitet, odemo lijevo-desno i nismo onaj Božji original. I zato je vrlo važno otkriti ovu Božju volju za nas, a znate tko nju može otkriti? Ne sluga, ne rob nego onaj tko doista ljubi Gospodina.

Samo u toj ljubavi moguće je pročitati tko smo mi i što to Gospodin od mene želi. I može se govoriti... Gospodine pa nismo li mi u tvoje riječi izgovarali, u tvoje ime tolike stvari činili. Ne, to je robot. Robot može to činiti, ali osoba ne izgovara riječi nego ima srce, ima dušu, ima život, ima djela, ima plodove. Evo, to može izgovoriti samo onaj koji je u tom dijalogu s ljubavlju s Gospodinom u ljubavi. I vidite nije dovoljno izgovarati riječi. Opasnost je da netko falsificira novac...čini kriminalno djelo. I nismo svjesni koliko možemo biti prisutni u ovoj kategoriji falsifikatora. U kom smislu? Da falsificiramo riječ Božju. Da izgovaramo ono što ona nije. To nije onaj original,

mons. Marin Barišić predvodio je svetu misu povodom srebrenog jubileja - 25. obljetnice misništva

nije utjelovljena, nije djelatna, nije otišla do srca nego je ostala ovdje. To je falsifikat. Tko je u većoj opasnosti od nas samih kojima je povjerena riječ Božja? Zato svećenik ne može biti svećenik, ne može biti svježina i obnova u ovoj našoj sredini, Domovini ako nije u dosluhu s ovom riječju Božjom, koja mu ulijeva snagu, svjetlo, daje mu poticaje, daje mu motive, daje mu žar da može gorjeti ovom riječju Božjom. I Gospodin kaže: tko mene ljubi čuvat će moju riječ, ja ću doći i nastaniti se kod njega. Što mi postajemo s ovom otvorenosti prema riječju Božjom? Postajemo boravište Gospodinovo... naglasio je nadbiskup Barišić. Također, u povijesti je nadbiskup citirao fra Ivana Perana koji je rođen

slavljenici, 25 godina misništva: s lijeva don Mario Matković, don Branimir Projić, don Neven Vuković, nadbiskup Marin Barišić, don Milivoj Čalo i don Daroslav Benjak

1900. na današnji dan, a bio 1946. osuđen na smrt što mu je poslije promjenjeno na doživotnu robiju te je tijekom robljanja imao svoja svjedočanstva zbog kojih je jedan od onih koje katolička crkva u Hrvata želi

staviti na oltar svetosti, a kazao je „... REKAO SAM ZBOGOM TOLIKIM STVARIMA KOJE SU ME ODVLAČILE DA BIH BIO S BOGOM...“; imali kraćeg programa za svakog od vas i nas braćo svećenici i vjernici?! ♦

Slavljenici 25 godina svećeništva

Don Neven Vuković rodom je iz Biska pokraj Trilja, školovao se u Splitu gdje je završio gimnaziju i teološki fakultet, zaređen na mladoj misi na Gospu Karmelsku 16. srpnja 1995. godine u Bisku. Na župi je u Lokvičići i Ričice pokraj Imotskog. Ovu 25. obljetnicu slavi na župi kod don Mile jer su 10. obljetnicu slavili u Donjem Docu u omiškom zaleđu gdje je ranije bio na župi don Neven.

Don Daroslav Benjak, rođen u Varaždinu, školovao se u Zagrebu i Splitu zadnje dvije godine gdje je i zaređen za svećenika. Mladu misu imao je u rodnoj župi u Remetincu kod Novog Marofa. Trenutno se nalazi u župi Ferdinandovac u Varaždinskoj biskupiji nakon dvadesetak godina službe u Dubrovačkoj biskupiji.

Don Branimir Projić rodom je iz župe Ruda u općini Otok kod Sinja. Sjemenište i bogosloviju završio je u Splitu 1995. godine. Tri godine bio je kapelan u župi Trilj, a od 1998. godine do danas je vojni kapelan HRM na službi u Splitu gdje zajedno s jednim subratom dominikancem pokriva duhovnu službu pripadnika HRM na hrvatskom Jadranu. Sa HV službovao je u dvije mirovne misije, jednu u Afganistanu dok se nedavno vratio iz Poljske.

Don Mario Matković školovao se na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. Mladu misu imao je 30. srpnja 1995. godine, trenutno je župnik u Žrnovnici.

I naš domaći župnik **don Milivoj-Mile Čalo** rođen je u Sinju i najmlađi je od današnjih slavljenika. Osnovnu školu završio je u Trilju, a klasičnu nadbiskupsku gimnaziju i KBF u Splitu. Mladu misu imao je 9. srpnja 1995. u Trilju.

Blagdan Gospe Snježne

5. kolovoza proslavljen u Vidu

Generalni vikar Dubrovačke biskupije mons. Hrvoje Katušić u srijedu 5. kolovoza predvodio je središnje misno slavlje u crkvi Gospe Snježne u Vidu, koje je, unatoč očekivanom kišnom vremenu, počelo procesijom sa Gospinim kipom kojeg su nosili veterani 4. gardijske brigade HV. U koncelecijaciji brojnih svećenika, uz župnika don Milu Čalo, bio je neretvanski dekan don Davor Bilandžić i bivši, prečasni kanonik makarskog kaptola don Stipe Jerković. Misu za hrvatske branitelje predslavio je prof. dr. Ivan Kešina. Nakon mise položeni su vijenci i zapaljene svijeće ispred centralnog križa za poginule hrvatske branitelje u Domovinskom ratu. Prvu jutarnju misu slavio je župnik Čalo.

Govoreći u propovijedi o povijesti slavlja Gospe Snježne, priče, nastale u 13. stoljeću, mons. Katušić kazao je, „kako čovjek stalno traži nekakav čudesan događaj, čudesnu priču. Mnogi od nas, u traženju vjere, osobito kad se nalazimo pred nekim teškim pitanjima, krizama, tražimo od Boga neki znak, molimo ga, osluškujemo, pokušavamo i doživjeti nešto izvanredno... Zbog toga, ono što je izvanredno u našem životu, ono što nam se daje kao nekakav znak, jesu hodočašća, župne proslave, kako bi pojačali

mons. Hrvoje Katušić

svoju vjeru. Kad znakovi dođu, treba ih znati prepoznati, al to nije lako... Današnji blagdan veže se uz posvetu bazilike Gospe Velike. Razvojem tehnologije, umrežavanjem, doživljavamo se važnima i velikima, to nam je postalo toliko snažno, da se osjećaš u jednom trenutku svemoćan, nitko mi ne treba, u konačnici i Bog mi ostaje na razini nekakve tradicije, počnemo razmišljati kako smo savršeni, kako je sve u našim rukama, pa

i naše spasenje... Lako zaboravljamo koliko smo slabi, koliko se naš život u trenutku može okrenuti naopačke, da se sve ono što smo sanjali, gradili, može raspasti.

Jedan od znakova u našem vremenu je i pandemija; možemo se pitati što nam taj znak iščitava. Ono što je papa Franjo učinio na trgu Svetog Petra, izašao, povukao se u molitvu i tišinu, poziv je svima nama... Svaki put kad iskusiš krizu,

strah, neizvjesnost, pozvan si na molitvu, pozvani smo stati, zaustaviti kotač koji se kotrlja, zapitat se, što u životu želim, što nam je na prvom mjestu. Danas slavimo Blaženu Djevicu Mariju, Njoj se utječemo. Često puta svećenici nam govore kako nam je Marija primjer, netko koga bi trebali nasljedovati u životu – ljubavlju, služenjem, nasljedovanjem Gospodina. Puno puta, kao da to nismo čuli, ne razumijemo, često puta Mariju doživljavamo kao da nije jedna od nas – bezgrešno začeta, a na koncu – uznesena na Nebo! Razmislimo na trenutak kako je Marija nasljedovala Gospodina. Da bismo to mogli razumjeti, vrlo važno je dotaknut se samog Gospodina i pitat se kakav je bio njihov odnos, odnosno, kako je Marija promatrala Isusa. Koliko je Mariji bilo teško, kad sluša one koji su bili učenjaci, religiozni, kada o njemu govore da po Beelzebulu izgoni đavla, da je onaj koji sablažnjava, krši tadašnje zapovijedi izazivajući gnjev, kako kod farizeja i pismoznanaca, tako i običnog naroda. Da bi mogli razumjeti, vratimo se u Stari zavjet, gdje primjerice, čovjek biva kamenovan, jer krši dan subotnji“, naglasio je u propovijedi mons. Katušić pozvavši vjernike da današnji blagdan bude poticaj, da u našim međuljudskim odnosima – onu ljubav, koju vjerujemo da nam je Gospodin darovao, kojom vjerujemo da nas Gospodin ljubi, i mi sami darujemo jedni drugima!“ Slavlje su uzveličali pučki pjevači i župni zbor kojim ravna Anita Cuca Bebić. ♦

Procesija na blagdan Gospe Snježne

Nadbiskupovo pismo

20. listopada

Pogoršanjem epidemiološke situacije, savjetovavši se s epidemiolozima, splitsko-makarski nadbiskup mons. Marin Barišić 20. listopada uputio je svećenicima, redovnicima i redovnicama pismo s novim odredbama i preporukama u svezi sprječavanja širenja zaraze koronavirusom među kojima izdvajamo **obvezu nošenja zaštitnih maski u svim zatvorenim prostorima gdje se okupljaju ljudi.**

*To uključuje svete mise i druga okupljanja u crkvi kao i okupljanje djece i mladih na katehezi, držanje razmaka među vjernicima u crkvi, zatim **dezinfekcija ruku** kao i **dezinfekcija prostora** kao i ostale nadbiskupove odredbe: „Neka se za vrijeme svetih misa **ne okuplja zbor** i neka se preko svetih misa **ne pjeva**. Pjevanjem se povećava aerosol u zraku, a time se povećava i moguća transmisija virusa. S time*

*povezano, neka se **obustave** i sve **probe župnih zborova**, kao i **druga okupljanja** koja u ovom trenutku nisu nužna. Molitvene zajednice koje postoje u župama ili se okupljaju u župnim prostorima neka privremeno obustave svoje susrete ili neka ih održavaju on-line. Kao i do sada, neka se u svetoj misi **ne pruža ruka** u znak davanja mira, a do daljnjega vrijedi da se **sveta pričest dijeli isključivo na ruku.**“ ♦*

Blagdan svih svetih

1. studenog 2020.

Groblje noću na blagdan Svih Svetih

Prvog dana mjeseca studenoga slavimo blagdan Svih svetih. Tog dana slavimo one svetce i svetece koje je Crkva proglasila svetima, kao i one koji nisu proglašeni svetima, ali su svojim životom ostvarili ideal kršćanskog života te su njihove duše ušle u Kraljevstvo Božje jer su nakon smrti njihove krsne haljine ubijeljene u krvi Jaganjčevoj. Kako ne znamo poimence sve koji su umrli na glasu svetosti, Crkva je odredila da se ovaj dan zajednički moli za sve svete i blažene, poznate i nepoznate. Na blagdan koji je ove godine spadao u nedjelju, u crkvama u Vidu i Prudu su održane svete mise s maskama na licima koje su nosili vjernici. U ponedjeljak 2. studenog na Dušni dan nakon svete mise u crkvi Gospe Snježne na groblju je župnik održao molitvu odrješenja za sve preminule. Na blagdan Svih Svetih vrijeme je bilo pravo proljetno, u 14 h bilo je 21°C (isto kao i prethodne godine). Blagdan je protekao u sjeni pandemije corona virusa i donesenih mjera Stožera civilne zaštite RH. Iako su cijeli dan ljudi cirkulirali posjećujući grobove svojih najmilijih, činili su to bez okupljanja u krugu svoje obitelji, dio njih i s maskama. ♦

Treća nedjelja došašća, blagdan Materice na Dragoviji

13. prosinca 2020.

Nakon desetak dana neprestane kiše napokon je došlo lijepo vrijeme, sunčano i malo buro-
vito. Na treću nedjelju Došašća
kada se obilježava dan majki-
MATERICE, sveta misa u župi
tradicionalno se održava na
Dragoviji na platou pored cr-
kve svetog Ivana. U atmosferi
aktualne pandemije korona-
virusa i propisanih mjera, ove
godine nije bilo vjernika kao
ranijih godina. ♦

Misno slavlje na na Dragoviji 13. prosinca

Badnjak

24. prosinca 2020.

Badnjak na Pristupku

Oblačno i toplo vrijeme obi-
lježilo je ovogodišnji “corona”
Badnjak. Mnogi badnjaci po
mjestu zapaljeni su ranije nego
inače, nije bilo uobičajnog
okupljanja, pjesme i veselja. U
Vidu, kako bi se održala tra-
dicija badnjaci su gorjeli kod
Pejara na *Gradu*, ispod crkve
kod Šale, kod župne kuće, na
Križu, u Čambera, na Lenjaku
kod Vučića, Ramića, u *selu* kod
Šiljega, a mladi su po prvi put
zapalili badnjak na Pristupku i
u Markota kod starih kuća. U
Prudu ove godine badnjaci se
nisu ložili. ➤

Božićne ponoćke po prvi put održale su se u novom terminu, umjesto u 24 sata bile su u 20 sati sukladno odredbama Stožera civilne zaštite RH i biskupa (sva misna slavlja trebala su završiti najkasnije do 22 h). Zbog ograničenja broja ljudi na svetoj misi vjernika je bilo znatno manje uz poštivanje epidemioloških mjera. Iz navedenih razloga izostao je i tradicionalni božićni koncert. ♦

Badnjak na Lenjaku kod Vučića

Jaslice u Vidu

Sвета миса на Божић у Виду

Sвета миса на Божић у Виду

Blagdan svetog Ivana Krstitelja

27. prosinca

Svetim misama u Vidu i Prudu te u istoimenoj crkvi na Dragoviji proslavljen je blagdan "zimskog" sv. Ivana Apostola i Evanđeliste ("ljetni" je 24. lipnja, sv. Ivan Krstitelj). Cijeli dan padala je kiša i bilo je hladno s tek nekoliko stupnjeva. Zbog epidemioloških mjera ove godine nije bilo standardnog blagoslova obitelji po kućama već je na kraju sv. mise župnik don Mile Čalo blagoslovio vodu koju su donijeli mještani s kojom će potom izvršiti blagoslov obitelji po svojim kućama na Ograđu i Dragoviji. ♦

Blagdan sv. Ivana na Dragoviji 27. prosinca

Blagoslov obitelji

Ovogodišnji blagoslov obitelji odvijao se u novom ruhu. Zbog epidemiološke situacije župnik nije pohodio obitelji već je blagoslov održan na način da je po jedan predstavnik iz svake obitelji došao na svetu misu, u različitim terminima od 28. do 31.12. na blagoslov te je poslije netko od ukućana time blagoslovio svoju obitelj. Na blagoslovu u crkvi svaka obitelj je dobila molitvu za blagoslov, kalendar i naljepnicu. ♦

Umrli 2020. godine iz naše župe

DINKO MARKOTA
pok. Ante
iz Vida
rođen 1931.
preminuo 7.1.2020.

MARA ILIĆ
supruga Mirke
rođena Vučić
iz Vida
rođena 1940.
preminula 26.1.2020..

DANICA JURIŠIN
udova Josipa
rođena Bukovac
iz Vida
rođena 1942.
preminula 4.3.2020.

DRAGUTIN EREŠ
pok. Mirke
iz Vida
rođen 1933.
preminuo 14.2020.

ŽARKO MARKOTA
pok. Josipa
iz Vida
rođen 1939.
preminuo 8.5.2020.

PERO BORAS
pok. Ante
iz Vida
rođen 1957.
preminuo 17.6.2020.

DAVOR TASLAK-DUBA
pok. Jure
iz Vida
rođen 1954.
preminuo 25.6.2020.

MIJO MARUŠIĆ
pok. Joz
iz Pruda
rođen 1938.
preminuo 16.7.2020.

VINKA-NEDA BEŠ
supruga Ivana,
rođena Bukovac
iz Vida
rođena 1938.
preminula 15.8.2020.

NEDJELJKO BRNAS
Beđan
pok. Jakova
iz Vida
rođen 1930.
preminuo 5.10.2020.

Ana Ramić
supruga Željke
rođena Volarević;
iz Vida
rođena 1955.
preminula 20.11.2020.

ZDRAVKO VOLAREVIĆ
pok. Filipa
iz Pruda
rođen 1953.
preminuo 21.11.2020.

Umrli 2020. godine iz drugih župa a pokopani u Vidu

MATIJA VOLAREVIĆ
udova Vlade
rođena Marević
rođena 1937.
preminula 2.3.2020.
živjela u Rijeci

VINKO PEJAR
pok. Frane
rođen 1939.
preminuo 7.5.2020.
rodom iz Vida, živio u Dubrovniku

JURKA MARUŠIĆ
udova Marka
rođena Volarević
rođena 1937.
preminula 31.5.2020.
rodom iz Pruda, živjela u Metkoviću

IVAN PLEČAŠ
pok. Mate
rođen 1932.
preminuo 19.7.2019.
rodom iz Dragovije, živio u Metkoviću

STIPAN-DRAGO MAREVIĆ
pok. Joze
rođen 1951.
preminuo 18.9.2020.
podrijetlom s Dragovije, živio u Metkoviću

FRANO VIŠTICA
pok. Roka
rođen 1959.
preminuo 15.12.2020.
obiteljska grobnica Musulin, živio u Metkoviću

SLOBODAN PLEČAŠ
pok. Stipana
rođen 1966.
preminuo 31.12.2020.
živio u Podgredama

Kršteni u 2020.

1. Luka Suton, sin Ante i Tatjane rođ. Volarević. Rođen 30.10.2019. u Metkoviću, kršten 19.01.2020. u Vidu.
2. Franko Kešina, sin Vlahe i Ivane, rođ. Bjelopera. Rođen 05.12.2019. u Metkoviću, kršten 16.02.2020. u Vidu.
3. Roko Suton, sin Ivice i Željke rođ. Marević. Rođen 11.12.2020. u Dubrovniku, kršten 17.05.2020. u Vidu.
4. Matej Marević, sin Josipa i Jelene rođ. Marušić. Rođen 17.03.2020. u Metkoviću, kršten 24.05.2020. u Vidu.
5. Sara-Rita Limov, kći Maria i Ane rođ. Suton. Rođena 27.02.2020. u Metkoviću, krštena 31.05.2020. u Vidu.
6. Luca Volarević, kći Mije i Ane rođ. Kužić. Rođena 08.01.2020. u Metkoviću, krštena 07.06.2020. u Vidu.
7. Mihaela Volarević, kći Luke i Matee rođ. Bošković. Rođena 04.04.2020. u Metkoviću, krštena 14.06.2020. u Prudu.
8. Ivan-Daniel Jurišin, sin Hrvoja i Branke rođ. Barišić. Rođen 15.03.2020. u Dubrovniku, kršten 14.06.2020. u Vidu.
9. Deo Šiljeg, sin Kristiana i Nikoline rođ. Jurković. Rođen 16.03.2020. u Metkoviću, kršten 28.06.2020. u Vidu.
10. Gašpar Vučić, sin Ivana i Ive rođ. Lončar. Rođen 29.12.2020. u Zagrebu, kršten 28.06.2020. u Vidu.
11. Viktor Boras, sin Ante i Vanje rođ. Kujundžić. Rođen 13.03.2020. u Dubrovniku, kršten 02.08.2020. u Vidu.
12. Sofija Vidović, kći Mije i Martine rođ. Čović. Rođena 08.05.2020. u Metkoviću, krštena 09.08.2020. u Vidu.
13. Antonio Brnas, sin Neda i Josipe rođ. Kraljević. Rođen 22.11.2019. u Dubrovniku, kršten 15.08.2020. u Vidu.
14. Vlaho Kešina, sin Ivana i Ane rođ. Brljević. Rođen 08.07.2020. u Dubrovniku, kršten 06.09.2020. u Vidu.
15. Jana Šiljeg, kći Tomislava i Zorice rođ. Marić. Rođena 18.06.2020. u Splitu, krštena 20.09.2020. u Vidu.
16. Roko Marušić, sin Ivana i Ane rođ. Juračić. Rođen 07.09.2020. u Splitu, kršten 11.10.2020. u Vidu.
17. Noa Kešina, sin Ante i Andree rođ. Klečak. Rođen 01.09.2020. u Dubrovniku, kršten 29.11.2020. u Vidu.
18. Marko Volarević, sin Marina i Stane rođ. Mihailević. Rođen 07.09.2020. u Splitu, kršten 20.12.2020. u Prudu.
19. Mara-Karol Bukovac, kći Maria i Antee rođ. Boras. Rođena 20.10.2020. u Dubrovniku, krštena 20.12.2020. u Vidu.

Prvopričesnici 2020.

Prva pričest u župi održana je 21. lipnja 2020. u Prudu za 8 prvopričesnika, sakramentat je udjelio župnik don Mile Čalo.

Ovogodišnji prvopričesnici su:

Gabrijela Kešina, Petar Ilić, Patrik Majić, Lara Marušić, Ela Dominiković, Antonia Kaleb, Filip Suton i Danica Boras.

Vjenčani u 2020.

1. Petar Šiljeg, sin Dušana i Jasne rođ. Marević iz Metkovića i Katarina Suton, kći Nedjeljka i Marije rođ. Volarević iz Vida. Vjenčani 03.07.2020. u Vidu.
2. Josip Vidović, sin Pave i Ilonke, rođ. Grmoja iz Vidonja i Ivana Petković, kći Davora i Anđelke, rođ. Blatanović. Vjenčani 10.05.2019. u Prudu
3. Nedo Brnas, sin Ante i Kate, rođ. Ilić iz Vida i Josipa Kraljević, kći Josipa i Marije, rođ. Tolo iz Kreševa. Vjenčani 15.08.2020. u Vidu.
4. Vlatko Kvesić, sin Zdenka i Gordane rođ. Bogdanović iz Metkovića i Ana Klobučić, kći Mile i Nadežde, rođ. Pasjuk iz Vida. Vjenčani 29.08.2020 u Vidu.
5. Mario Limov, sin Nedjeljka i Ljiljane rođ. Proleta iz Gabele i Ana Suton, kći pok. Miće i pok. Snježane rođ. Vištica iz Vida. Vjenčani 01.09.2020. u Vidu.
6. Nikola Medar, sin Josipa i Pembe rođ. Mujdanović iz Metkovića i Marija Vučić, kći Ivica i Mirjane rođ. Taslak iz Vida. Vjenčani 04.09.2020. u Vidu.
7. Stjepan Fijala sin Zvonka i Antonije rođ. Fijala iz Suhopolja i Katarina Marušić, kći Jure i Antonele Kešina iz Pruda. Vjenčani 19.09. u Vidu.
8. Vladimir Proleta, sin Miljenka i Jadranke rođ. Prlić iz Aladinića i Zrinka Kešina, kći Vlahi i Ružice rođ. Matić iz Vida. Vjenčani 25.09.2020. u Vidu.
9. Matija Ilić, sin Ante i Vesne rođ. Bilić iz Vida i Mateja Briški, kći Mateja i Ružice rođ. Matić iz Darde. Vjenčani 28.11.2020. u Vidu.

Serijal razgovora sa svećenicima iz župe

Don Ivan Kešina

Za ŽL razgovarao: Marko Marušić

Hvaljen Isus i Marija, don Ivane, u našem župnom listu objavljujemo priče svećenika koji su rodom iz naše župe, želimo razgovor za ovaj broj nastaviti s Vama.

Molimo Vas, predstavite se?

Ja sam don Ivan Kešina, rođen 12. listopada 1954. u Vidu kod Metkovića. Osnovnu školu pohađao sam u Vidu, odnosno Metkoviću. Klasičnu gimnaziju za spremanje svećenika u Splitu pohađao sam 1969.-1973., gdje sam maturirao 1973. godine.

Filozofiju i teologiju studirao sam 1974.-1980. na "Teologiji u Splitu" gdje sam diplomirao

1980. godine i stekao naslov **diplomirani teolog**.

Za svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije zaređen sam 22. lipnja 1980.

Biologiju sam studirao 1981.-1986. na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, gdje sam diplomirao 1986. godine i stekao naslov **profesor biologije**.

Godine 1984.-1986. paralelno sa studijem biologije upisao sam poslijediplomski studij na KBF-u u Zagrebu, gdje sam u listopadu 1986. godine postigao naslov **mr. sc. teologije**.

Studij filozofije nastavio sam 1986.-1988. godine na sveučilištu Leopold – Franzens u

Innsbrucku, Austrija, gdje sam 1988. postigao naslov **mr. sc. filozofije**.

Na istom fakultetu upisao sam i pohađao doktorski studij iz filozofije 1988.-1990. te sam 29. svibnja 1990. stekao akademski naslov **dr. sc. filozofije**.

Od početka školske godine 1990./91. do 1. travnja 1995. bio sam zaposlen u Nadbiskupijskoj klasičnoj gimnaziji "DON FRANE BULIĆ" u Splitu gdje sam predavao biologiju.

Istovremeno sam predavao na Katedri filozofije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Teologija u Splitu – Područni studij.

Od 1. travnja 1995. zaposlen sam s punim radnim vremenom na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Teologija u Splitu – Područni studij.

Od osnutka Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu djelujem pri Katedri za filozofiju ovoga Fakulteta, a od 2005. godine predavao sam kolegije: *Etika, Filozofska antropologija, Povijest filozofije – novi vijek, Filozofija i znanstveno istraživanje* te vodio *Seminar iz filozofije*.

Pored više od 50 stručnih i znanstvenih radova, napisao sam i objavio pet znanstvenih knjiga: *Znanost, vjera, etika, Promišljanja odnosa prirodnih*

znanosti, filozofije i teologije, Crkva u svijetu, Split 2005; *Čovjek između prokreacije i proizvodnje. Kršćanska etika ljudskog rađanja*, Crkva u svijetu, Split 2008; *Stvaranje evolucijom*, Crkva u svijetu, Split 2012; *Goruća pitanja kršćanske etike*, Crkva u svijetu, Split 2015; *Vjera i nevjera u nekim vidovima filozofije, teologije i prirodnih znanosti*, Crkva u svijetu, Split 2018.

Bio sam ili još uvijek jesam član: *Filozofskog društva Hrvatske; Bioetičkog društva Hrvatske; Etičkog povjerenstva Kliničkog bolničkog centra Split; Hrvatske udruge za promicanje prava pacijenata; Povjerenstva za znanstveno-nastavnu literaturu Sveučilišta u Splitu*.

Uz djelatnost na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, predavao sam ili predajem na sljedećim visokim učilištima kao profesor-gost: *Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu – poslijediplomski studij; Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu; Sveučilišnim zdravstvenim studijima u Splitu; Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru; Teološko-katehetskom institutu u Mostaru (BiH)*.

Kao pastoralni djelatnik bio sam aktivan: od 1990.-1996. sužupnik u župi sv. Pavla apostola Pujanke – Split; od

1996.-1999. sužupnik u župi sv. Roka Manuš – Split; od 2000.-2014. sam pastoralni suradnik u župi Gospe od Milosrđa Žnjan – Split; od 2014. godine bio sam pastoralni suradnik u župi Gospe od zdravlja u Podstrani...

Bio sam dugogodišnji duhovni asistent (duhovnik) Hrvatskog katoličkog društva medicinskih sestara i tehničara (HKDMST), Split.

Vaše znanstveno istraživanje usmjereno je i na odnos prirodnih znanosti, teologije, filozofije. U tom kontekstu

čovjeku se nameću mnoga pitanja, zar ne?

Za čovjeka se kaže da je biće koje traži i pita. Odgovori na pitanja provociraju nova pitanja... Tako su pitanja o stvaranju ili postanku svijeta, postanku života na Zemlji, o tome što je život, pitanja o razvitku i postanku vrsta te o postanku čovjeka i prirodnim procesima kao i zakonitostima u njima koji su do toga doveli, zahtijevala i zahtijevaju svoje odgovore. Je li biblijski izvještaj o stvaranju svijeta u protuslovlju s onim što nam znanost kaže o tome? Odakle potječemo mi

ljudi? Je li Bog stvorio čovjeka ili on potječe od majmuna? Kako, danas sebi dočarati Boga kao lončara koji iz zemaljske gline oblikuje savršene, mimonaravnim darovima obdarene, prve ljude Adama i Evu, kad nam prirodoslovne znanosti i njezini rezultati govore suprotno. Naime, one kažu da je hominizacija dug i tegoban razvojni proces iz manje savršenijih životinjskih oblika prema sve savršenijima, do samoga čovjeka. Čini se kao da pitanjima nema kraja, a odgovori, kao da nas ne zadovoljavaju ili ih uopće nema. Na ova pitanja

svoje su odgovore oduvijek nastojale dati, kako teologija, tako i prirodne znanosti, gdje je filozofija bila posrednica između njih, pa je pitanje o odnosu i eventualnom dijalogu između teologije i prirodnih znanosti zaokupljalo čovjeka te se o tome raspravljalo, a raspravlja se i danas među stručnjacima s oba područja.

Za mene osobno bila je sretna okolnost što sam, “ni kriv ni dužan”, diplomirao biologiju, magistrirao teologiju i doktorirao filozofiju te sam zadovoljavao formalne uvjete baviti se gore spomenutom problematikom, što sam dugi niz godina činio i još uvijek činim.

Možete li nam reći kakav je povijesni kontekst odnosa teologije i prirodnih znanosti?

Promišljanje odnosa prirodnih znanosti i teologije (vjere) bi se moglo okarakterizirati pojmovima: jedinstvo, razilaženje i sukob, dijalog i komplementarnost.

Pod pojmom *jedinstva* misli se na dugo povijesno razdoblje od antike, kad su sve znanosti bile u krilu jedne znanosti, do kasnoga srednjeg vijeka, u kojemu se nastoji razumjeti čovjeka i njemu pristupačni svijet u jednoj sveukupnoj sintezi svega što se može znati. Nastojanje oko te sinteze omogućavala je jedinstvena metoda zajednička svim disciplinama. Ideal koji obilježava ovo razdoblje bio je okupiti sve znanje u jedan univerzalni sustav s jednom, spekulativnom, metodom.

Razilaženje i sukob započeo je u 16. stoljeću i nastavilo se u

17. stoljeću. Na počecima novovjekovne prirodoslovne znanosti, u 16. i 17. stoljeću značajna su otkrića koja su u europskoj kršćanskoj civilizaciji postigli Kopernik, Kepler, Galilei, Newton i drugi, što je rezultiralo prirodoslovnim pogledom na svijet koji se temelji na novoj, matematičko-eksperimentalnoj metodi. Ovu metodu uveo je u prirodne znanosti Galileo Galilei (1564.-1642.) te ga se s pravom naziva ocem moderne prirodoslovne znanosti.

Jedna od njegovih temeljnih postavki bila je da treba mjeriti sve što je mjerivo, a što nije mjerivo treba učiniti mjerivim. Nadalje, smatrao je da se Bog jednako čudesno objavljuje kako u Sv. pismu, tako i u prirodi. Međutim, u istraživanju prirode ne smije se poći od Sv. pisma, nego od opažanja, tj. od iskustva naših osjetila. A to bi dalje značilo da teolozi trebaju tumačiti Bibliju na način da se njihovo tumačenje podudara s utvrđenim činjenicama do kojih su došle prirodne znanosti. Ovo je, u ono vrijeme bio teški napad na nepogrešivost Sveta ga pisma. K tome, Galileo odbacuje teoriju o geocentričkom sustavu, prihvaća i promovira Kopernikovu teoriju o heliocentričkom sustavu, prema kojoj nije Zemlja središte svemira, već Sunce. Navedeno je “uzdrimalo” dotadašnju sliku svijeta, što je dovelo do velikoga sukoba teološkog (vjerskog) i prirodoslovnog pogleda na svijet. U dva procesa, održana 24. veljače 1616. i 22. lipnja 1633. godine Galileovo naučavanje je osuđeno, a on se je morao

javno odreći heliocentrizma kao krivovjerja.

Nažalost, osudom Galileija i njegova naučavanja na duže je vrijeme prigušena rasprava o odnosu Biblije i znanosti, na veliku štetu Crkve. Sama osuda Galileija je glasoviti tragični primjer zlosretne provalije koja se pojavila između moderne prirodoslovne znanosti i preuskog, dogmatskog, i na tradiciju “navezanog”, naučavanja Crkve onoga vremena. Na Drugom vatikanskom koncilu iznesen je prijedlog da se Galilei rehabilitira, što je učinio papa Ivan Pavao II. 1992. godine.

Novi, još žešći sukob dogodio se sredinom 19. stoljeća, kada je Charles Darwin (1809.-1882.) objavio svoje djelo *Postanak vrsta putem prirodnog odabira...* (1859.) u kojemu je iznio svoju selekcijsku teoriju evolucije. Prema toj teoriji nastale su biljne i životinjske vrste jedne od drugih, kompleksnije i savršenije od jednostavnijih, u gotovo četiri milijarde godina razvitka života na Zemlji.

Sukob je dosegnuo vrhunac kad je Darwin u svom djelu *Podrijetlo čovjeka* (1871.) pokušao pokazati da se ni čovjek, kao živo biće, ne može izuzeti iz sveopćeg prirodnog zbivanja, napretka i razvoja živih bića. Polemike koje su se vodile bile su toliko ideološki obojene da se činilo kako između vjere (teologije) i prirodoslovnih znanosti stoji nepremostiva provalija. Dojam je bio da je sve to usmjereno protiv biblijskog izvješća o stvaranju svijeta.

U prvoj polovici, kao i sredinom 20. stoljeća, javljaju se nastojanja, kako teologa, tako i prirodoslovaca, oko dijaloga i međusobnog razumijevanja između prirodnih znanosti i teologije. Svoj doprinos pozitivnom odnosu između teologije i prirodnih znanosti dali su mnogi teolozi, u čijim je djelima dolazila do izražaja potreba za uspostavljanjem dijaloga između teologije i ostalih znanosti.

Nastojanjima teologa da se u odnos između prirodnih znanosti i teologije kritički otvori put za partnerski dijalog, uviđajući nužnost interdisciplinarnog istraživanja, pridružili su se i mnogi prirodoslovci koji su uvelike doprinijeli pozitivnom odnosu između religije i znanosti, premda njihovo poimanje Boga nije uvijek imalo mnogo zajedničkoga s Bogom kršćanstva. Takvi su npr. bili: M. Planck, M. Born, E. Schrödinger, P. Jordan, A. Einstein, W. Heisenberg, C. F. von Weizsäcker i mnogi drugi znanstvenici.

Kakva je bila uloga Crkvenog učiteljstva, dakle i samih papa koji su bili na čelu Katoličke Crkve u spomenutim vremenima?

Moglo bi se reći da teologija i Crkveno učiteljstvo u 19. stoljeću nisu bili spremni, kao što to nisu bili ni u 17. stoljeću, za jedan otvoreni dijalog o novim spoznajama i novonastaloj situaciji.

Promjenu klime, otvaranje prema znanosti i postupni pozitivni razvitak odnosa prirodnih znanosti i teologije, učinio

je papa Pio XII. svojom enciklikom *Humani generis* (1950.) koja je otvorila pogodniju atmosferu za dijalog teologije i prirodnih znanosti. Ova enciklika dala je veliki doprinos shvaćanju da ne postoje nikakvi crkveni interesi protiv znanosti, dapače da ima mnogo problema koji se mogu riješiti samo zajedničkim naporima.

Drugi vatikanski koncil izražava žaljenje zbog rasprava i polemika koje su se kroz bližu i daljnju povijest javljale, zato što je vjera odricala znanosti pravo na legitimnu autonomiju.

Papa Ivan Pavao II., zastupao je i promovirao pozitivan stav Crkve prema odnosu vjere i znanosti. Njegove izjave o G. Galileiju, priznajući krivnju i kajući se za počinjene pogreške, označile su novo otvaranje Crkve prema prirodnim znanostima.

Ivan Pavao II. je u više navrata izjavljivao u svojim govorima, audijencijama, okružnicama i enciklikama da se moderne prirodoslovne znanosti ne smiju smatrati suprotstavljenima vjeri. On pozdravlja i potiče novo međusobno otvaranje religioznog i znanstvenog obzora. Papa se neprestano zauzimao za slobodu i odvažnost u istraživanju, kao i za partnerski dijalog između vjere i znanosti jer "istina istini ne može protusloviti". K tome, Papa upućuje snažan apel egzegetama i teolozima da se moraju dobro informirati o rezultatima do kojih su došle prirodoslovne znanosti.

U svojoj enciklici *Fides et ratio* u kojoj se, među ostalim,

općenito govori o odnosu prirodoslovnih znanosti, filozofije i vjere, Papa ističe stajalište sv. Tome Akvinskog kako su vjera i razum sunaravni, konaturalni, jer, kao što milost pretpostavlja i usavršava narav, tako vjera pretpostavlja i usavršava razum. Papa je duboko uvjeren "da se vjera i znanost 'uzajamno pomažu' dok jedna za drugu istodobno imaju funkciju kritičke i pročišćavajuće prosudbe te su ujedno međusobni poticaj za daljnje istraživanje i produbljivanje".

Takav, može se reći, dinamički odnos između religije i znanosti, u kojemu će filozofija sa svojim sveobuhvatnim interesom odigrati ulogu posrednice, može otkriti granice koje čuvaju cjelovitost obiju znanosti. Ipak, kad je riječ o dijalogu između religije i znanosti, potrebno je spomenuti i razboritost koju izražava Ivan Pavao II. Važno je da svaka disciplina nastavi obogaćivati, hraniti i izazivati drugu disciplinu, kako bi ona bila još više ono što ona treba biti, a da pri tom dijalog napreduje u dubinu i širinu.

Može se reći, da je današnje zauzimanje i nastojanje Crkve, usmjereno na dijaloško traženje komplementarnosti između teologije i prirodnih znanosti kao nezaobilaznih konstitutivnih momenata ljudske kulture u svojoj njihovoj različitosti i samostojnosti te u poštivanju i čuvanju te razlike.

Osobno sam uvjerenja da je dijalog između prirodnih znanosti i teologije ne samo poželjan, već i moguć, kako bi se u ➤

trećem tisućljeću mogla ostvariti zajednička slika svijeta čiji bi autori bile prirodne znanosti, teologija i filozofija. Tu bi filozofija trebala imati važnu ulogu kao mjesto posredovanja gdje datosti znanosti dobivaju značenje koje se može usporediti sa smislom što ga donosi objava.

Kako promatrati prirodu pod vidom prirodnih znanosti, a kako pod vidom teologije?

Ponajprije recimo da se međusobni problemi, tj. eventualni sukob između teoloških iskaza o prirodi i onih prirodoslovnih, moraju promatrati pod vidom različitih metoda, govorâ i ciljeva. Naime, spomenute znanosti imaju različite metode, govor (jezik) im je različit, kao i ciljevi.

Priroda je za prirodnu znanost, s materijalne strane, sve ono što neposredno ili posredno (posredstvom raznih "senzora") potpada pod naša osjetila. Sve što potpada pod naša osjetila promjenljive je naravi. Možemo dakle reći da prirodne znanosti proučavaju promjene u ovom promjenljivom svijetu.

Teologija promatra također prirodu, svijet, i čovjeka u nje-mu, ali pod vidom njegove ovisnosti o Bogu kao svom Stvoritelju. "Vjerovanje" već u svojoj prvoj rečenici govori: "*Vjerujem u Boga Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje.*" Biblija započinje govorom o Bogu kako stvara ovaj svijet. U prvom poglavlju Biblije opisuje se stvaranje svijeta kao proces, koji se, dapače, odbrojava

"danima". Tako se čini kao da je riječ o nizu promjena što ih Bog proizvodi u svemiru da bi saznao njegov današnji oblik. Postoji opasnost da pritom Boga sebi predložimo kao neko, na kraju, ipak fizičko biće, slično nama samima, koje, istina daleko većom moći, djeluje u svemiru, kao što mi postupamo s predmetima ovoga svijeta mijenjajući ih, gradeći iz njih nove predmete. Zato je potrebno dobro shvatiti pojam stvaranja i ne dati se zavesti slikama.

Isto tako treba imati pred očima da je Crkvi, kao sakramentu, sredstvu spasenja, zamčena istina u granicama njezine zadaće, tj. upravo ukoliko vodi ljude spasenju. Zato Crkva raspolaže onom istinom koja je nužna i dostatna za spasenje ljudi. Kad tako ne bi bilo, Crkva ne bi mogla sigurno vršiti svoje zadaće. No, od Crkve se ne može zahtijevati da pruža čovjeku informacije koje prelaze te granice.

Što u katoličkom poimanju znači biti stvoren i kako se on razumijeva u odnosu na teoriju evolucije.

Kao što sam rekao, teologija promatra prirodu i čovjeka u njoj, ali pod vidom stvaranja, tj. pod vidom njihove ovisnosti o Bogu kao svom stvoritelju. Budući je ljudsko stvaralaštvo takve naravi da samo iz nečega stvaramo nešto drugo, teško nam je shvatiti Božje stvaranje za koje se kaže da je *proizvodnja stvari iz ništa nje same i podloge*. Bog stvara iz ništa. To znači da Bog stvarajući proizvodi stvari bez promjene. Stvaranje

ili biti stvoren u stvorenju je egzistencijalni odnos ovisnosti o Bogu kao svom stvoritelju, kao počelu svoga bitka. S druge strane, prirodne znanosti promatraju prirodu pod vidom promjena. Riječ je, dakle, o dva različita nivoa gledanja, s dvije različite razine. Zato se različiti iskazi jedne i druge znanosti ne isključuju.

Ako pitamo: je li vino stvorio Bog ili je vino od grožđa? – tada je taj "ili" na krivom mjestu, tj. označava isključivost tamo gdje je nema. Sâmo pitanje je krivo, nelegitimno. Ako gledamo vino s teološke strane, tj. kao stvorenje, ono je u svojoj egzistenciji posve ovisno o Bogu kao svom Stvoritelju. Međutim, isto tako je istina, da je vino s prirodoslovne strane, u stvari, rezultat promjena, tj. alkoholnog vrenja mošta. Nastanak vina iz grožđa nije stvaranje vina, nego je promjena mošta u vino. Dakako, da svaka promjena pretpostavlja da nešto već jest, tj. da uvijek pretpostavlja stvaranje.

Kako danas čitati i razumijevati stranice Biblije o stvaranju svijeta, svega stvorenog, pa i samoga čovjeka?

Kad Biblija govori o stvaranju svijeta, svega stvorenoga, pa i čovjeka, važno je naglasiti da Biblija nije i ne može biti prirodoslovna knjiga u modernom smislu riječi. Ona nije pisana znanstvenom metodom te nije znanstvena knjiga. Dakle, kad Biblija govori o stvaranju svijeta (u prvoj i drugoj glavi Knjige Postanka), onda to nije reportaža nekog dopisnika koji

je prisustvovao izgradnji svemira i svega u njemu. No, valja se prisjetiti da Bibliji ni nije svrha da daje čitatelju prirodoslovne informacije, nego joj je cilj da čovjeka vodi do spasenja. Biblija je u prvom redu govor o Bogu, dakle, o nečem neizrecivom, ali i govor ljudima, i to svima, te se odijeva u stil, u književne oblike, usporedbe, metafore, slike svijeta. Dakle, biblijska izvješća o stvaranju ne daju informacije o nastanku svemira u modernom prirodoslovnom smislu. Međutim, ta izvješća daju svjedočanstvo vjere o njegovom zadnjem *otkud*, koje prirodna znanost ne može potvrditi, ali ni opovrgnuti.

Za vjernike je važna poruka koja proizlazi iz biblijskih izvješća o stvaranju, a to je, *da je Bog stvoritelj svijeta i čovjeka*. Biblija ne govori o tome *kako* je Bog sve tvorio, već daje svjedočanstva vjere o zadnjem *otkud* svijeta, svega stvorenoga i čovjeka. Ako bi pokušali odgovoriti na ono *kako* Bog stvara, mogli bi reći da Bog stvara na način evolucije, tj. evolucijom u kojoj djeluju prirodni zakoni ili Stvoritelji drugi uzroci.

Je li to tako i kad je riječ o stvaranju čovjeka, koji je, kako mu volimo tepati, "kruna stvaranja"?

Kao što sam već spomenuo, Darwin u svom djelu *Podrijetlo čovjeka* (1871.) uključio čovjeka u sveopće prirodno zbivanje i razvoj živih bića, što je u ono vrijeme izazvalo žučne rasprave i polemike. Ipak, potrebno je reći, da prirodne znanosti

proučava i čovjeka ukoliko je prirodan, materijalan fenomen te se pretpostavlja da ga ukoliko doista smije promatrati kao dio prirode. U tom smislu, kako bi rekao Vjekoslav Bajsić, riječ je očevitno o onom što kod čovjeka nazivamo tijelom. Čovjek ne bi smio biti iznimka u prirodnom događanju te se očekuje da potpada pod iste zakone razvitka kao i ostala živa bića.

Problematika teorije evolucije koja se uglavnom skupila na antropološkom polju dobila je, sa strane crkvenog učiteljstva novu dimenziju osobito nakon što je enciklika pape Pia XII. *Humani generis* dopustila raspravu o podrijetlu ljudskog tijela "iz već postojeće žive tvari". To znači da je moguća hipoteza kako je ljudsko tijelo evolucijom vezano za neku životinjsku vrstu. Osvrćući se na riječi pape Pia XII. koji je naučavanje evolucionizma ocijenio kao *ozbiljnu hipotezu*, papa Ivan Pavo II. je o pedesetoj godišnjici objavljivanja enciklike *Humani generis* (objavljena 12. kolovoza 1950.), dakle 2000. godine, rekao kako "*nove spoznaje daju povoda da u teoriji evolucije vidimo i više od hipoteze*".

Zbog svega rečenoga, pitanje: je li Bog stvorio čovjeka (čovječje tijelo) ili se ono razvilo od nekih davnih živih oblika, prema Bajsićevom mišljenju nije logički legitimno pitanje. Naime, onaj 'ili' je na krivom mjestu. Stvaranje nije promjena, dok je evolucija promjena. Stvaranjem se bavi teologija koja promatra prirodu

kao Božje stvorenje, tj. u totalnom odnosu ovisnosti prema Bogu kao darivatelju bitka. S druge strane, prirodne znanosti proučavaju promjene. Zbog toga bismo mogli reći da je Bog stvorio (i stvara) takvog čovjeka, čije tijelo po svoj prilici ima genetičku vezu s nekim davnim životinjama.

Ono što je ovdje važno reći jest to da, ipak, nismo od majmuna, ja bih se našalio pa rekao, osim ako to netko izričito ne želi. A, ako netko želi biti od majmuna, neka mu i bude. Ali, to ne znači da nemamo zajedničkog pretka, što bi značilo da smo međusobno "rodbina". Naime, znanstvenici su otkrili koščice jednoga izumrlog živog oblika, bića slična lemuru, koje je živjelo u krošnjama stabala prašuma prije pedesetak milijuna godina. Nazvan je *eo-simias*. Smatra se da je ovo živo biće bilo grana na stablu života koja se razvijala prema primatima (prema polumajmunima, majmunima, čovjekolikim majmunima i čovjeku).

U tom kontekstu recimo i to da je Toma Akvinski reinterpretirao Arstotelovu ideju čovjeka, definirajući ga kao *animal rationale*. Ovo je jedan složeni pojam u kojem *animal* ukazuje na pripadnost i povezanost čovjeka po tijelu s drugim živim bićima, a odredba *rationale* ističe specifičnu razliku između čovjeka, životinja i svega drugoga živog. Razumski život donosi sa sobom *slobodnu volju*. Otuđeno veliko područje kreativnog posjedovanja samoga sebe, u slobodnom odabiranju samih ➤

svojih ciljeva, kao i izabiranju sredstava i odgovarajućih putova do tih ciljeva. S obzirom na osnovni ili posljednji cilj čovjekova života, kojemu čovjek nije gospodar, nego je na njega usmjeren po svojoj naravi, čovjek može plemenitim nastojanjima etičkog života i odlučivanja osmisliti sam svoj opstanak, ili, nažalost, taj svoj opstanak obesmisлити, promašiti i postati animalan.

Kad je riječ o ljudskoj duši, drevna je doktrina Crkve, da Bog izravno stvara svaku pojedinu ljudsku dušu u trenutku začeća i taj nauk ostaje netaknut. Ovaj nauk Crkve je od velike važnosti, jer se na njemu temelji čovjekova osobna nepovredivost, njegova savjest, uloga u društvenom životu itd. Budući se prirodne znanosti bave promjenljivim predmetima, duša nije neposredni predmet istraživanja prirodnih znanosti i ne ulazi u prirodoslovnu problematiku, pa s te strane ne može biti ni sukoba.

U ovom kontekstu recimo: kad je riječ o odnosu znanosti i vjere kao što su kozmogeneza, biogeneza, filogeneza te osobito o odnosu Božjega stvaranja i evolucije, pitanje hominizacije – antropogeneze, to su pitanja i s njima povezani problemi koji se mogu riješiti zajedničkim naporom stručnjaka s jedne i druge strane. Dakle, ta pitanja se prepuštaju budućem istraživanju i raspravi teologa i prirodoslovaca. Nama se je o tome informirati. Nemamo pravo, u ime svoje “pobožnosti”, nuditi kao istinu i nauk vjere naše mišljenje, zbog čega će možda

netko kasnije upasti u sukobe savjesti ili posumnjati u svoju vjeru.

Može li se reći da je upravo po duši čovjek slika Božja i nositelj Božje prisutnosti i bogoliki?

Da, već na prvim stranicama Biblije, u Knjizi postanka, odsijeva istina o čovjekovoj veličini i jezgrovitu izričaju da je čovjek “stvoren na sliku Božju” (Post 1,26). Želi se reći da je Bog *prisutan* na poseban način u čovjeku kojega je stvorio. Prema tome, *slika* Božja označuje Božju *prisutnost* u čovjeku. Time je čovjek na neki način postao Božje prebivalište, dok mu je sam Bog postao dobrohotno prisutan i blizak. Čovjek je na zemlji jedino stvorenje što ga je Bog htio radi njega samoga. On (čovjek) ima vrijednost po sebi. On je osoba. Dakle, sličnost čovjeka s Bogom utemeljena je prije svega u njegovoj spekulativnoj inteligenciji, čime se ističe sposobnost ljudske osobe da *spozna istinu*, što čovjeku daje mogućnost susreta s Bogom u zajedništvu osoba. K tome, upravo jer posjeduje jednu duhovnu dušu, posjeduje cjelovita ljudska osoba, uključujući i tijelo, svoje dostojanstvo.

Nadalje, stvorivši čovjeka, kao muško i žensko, na svoju sliku, Bog ga je blagoslovio i rekao mu: “Plodite se i množite i napunite zemlju i sebi je podložite! Vladaite ribama u moru i pticama u zraku i svim stvorovima što puze po zemlji! ...” (Post 1,28-30). U tim riječima krije se poslanje čovjeka kao

Božjega povjerenika, poslanika i suradnika u oblikovanju i stvaranju ovoga svijeta. Kao takav, čovjek u svakom slučaju i svakoj fazi vladavanja prirodom treba ostajati na crti izvornoga Stvoriteljeva plana, koji je nužno i nerazdvojivo vezan uz činjenicu da je čovjek, kao muško i žensko, stvoren “na sliku Božju”. Čovjek nije gospodar svijeta, nego povjerenik i poslanik svoga Stvoritelja, a kao takav on je pozvan da u svom djelovanju odražava trag onoga čija je slika.

Ako se Božji nalog čovjeku da “vlada svijetom” i da ga “podloži sebi” (Post 1,28) krivo shvati i prakticira, tada dolazi do ekološke katastrofe, čiji smo upravo svjedoci, jer umjesto vladanja i upravljanja svijetom dolazi do njegova izrabljivanja i uništavanja. To pak dovodi do zagađivanja vode, tla i zraka što vodi do katastrofe koja bi u konačnici mogla imati nestanak samoga čovjeka. Naime, nije svejedno shvaća li čovjek sebe kao njegovatelja i čuvara svega stvorenoga, što je zapravo prema prvotnoj Božjoj zamisli i trebao biti, ili pak kao despotskog i bezumnog izrabljivača, u što se prometnuo.

Iz svoje vjere znamo da je naš Bog, koji je živi Bog, tvorac svakoga, pa i ljudskoga života. Što nam možete reći o tome?

Vjera izabranog naroda izražava da je njihov Bog živi Bog. Oni zazivaju “Boga živoga” (Jš 3,10), zaklinju se “Bogom živim” (Suci 8,19; 1 Sam 19,6), predstavljaju se kao “sluga

Boga živoga” (Dn 6,21; 1 Kr 18,10.15). Živi Bog stvara život u posljednjim etapama stvaranja, tako da mu bude krunom. Pri tome je važno uočiti jedinstveni položaj čovjeka i njegovu neusporedivu vrijednost. Svaki ljudski život, ljudska osoba, plod je stvaralačke Božje ljubavi. Svaki pojedinačni ljudski život, bez obzira na njegove razvojne faze, na zdravlje ili bolest, Bogu je neizmjereno dragocjen. Svako ljudsko biće, jer je stvoreno na sliku i priliku Božju, zaslužuje isti stupanj poštovanja i ljubavi, bez obzira na razlike u etničkom podrijetlu, rasi, boji kože, kulturi, vjerovanju, životnoj dobi, izobrazbi, od začeca do naravne smrti. Kao osoba, čovjek, time što je slika i prilika Božja, ima *jedinstveno dostojanstvo*.

Uz dostojanstvo, Crkva neumorno naviješta i *svetost ljudskog života* kao centralni element kršćanske poruke spasenja. U svojoj svetosti i dostojanstvu svaka je ljudska jedinka stvorena i određena u vremenu za nadvremensko, u prolaznosti za neprolazno, u privremenom za vječni život zajedništva ljubavi s vječnim Bogom, koji je ljubav. Ni roditelji, kao ni država, religiozni, socijalni ili politički autoriteti ne daju čovjeku priznanje i dostojanstvo. Prije svih ljudskih napora u priznavanju dostojanstva, svetosti i nepovredivosti njegova života, čovjek je uvijek prihvaćen od samoga Boga kao osoba.

Dojam je da se u današnje vrijeme događaju nečuveni i

strašni napadi na sami ljudski život i to u njegovim najranijim fazama, zar ne?

Ljudski život je, kao i život općenito, ograničen, krhak povredljiv u trajnoj opasnosti. Nitko nije zaštićen od slabosti, bolesti i nesreća, nitko ne može izbjeći smrti. Ove opasnosti koje su životu kao takvom svojstvene, treba razlikovati od ugrožavanja života kojega je uzročnik sam čovjek. Ovdje osobito mislimo na djelovanja protiv života koja ovise o unutarnjem stavu čovjeka, kao i o duhu vremena u kojem on živi. Tako se u naše vrijeme govori o *kulturi smrti* koja se nadvila nad *kulturom života*. Riječ je o sukobu između *kulture života* koja poštuje, brani, ljubi i služi svakom ljudskom životu i *kulture smrti* koja je neka vrsta zavjere protiv života i otvara vrata uvijek novim napadima na život.

U kulturi smrti vidljive su i na djelu dvije velike prijetnje za čovjeka i njegov život. Ideologija individualizma, koja je povezana s pragmatičko-utilitarnim i hedonističkim mentalitetom nosi u sebi obilježja profita, ovladavanja, manipuliranja s čovjekom. Na taj način nastaje, kako je rekao papa Benedikt XVI., jedna *diktatura relativizma* ... koja dopušta da kao zadnja mjera vrijedi samo vlastito Ja i njegova pohota.

Recimo ovdje da su područja u kojima je ljudski život osobito ugrožen: kontracepcija i sterilizacija, medicinski potpomognuta oplodnja, preimplantacijska dijagnostika, prenatalna dijagnostika i terapija,

genetičko inženjerstvo, kloniranje, pobačaj, eutanazija i potpomognuto samoubojstvo. ... Nadalje, to je namjerna proizvodnja ljudskih embrija tehnikom “umjetne oplodnje”, koji bi trebali poslužiti kao biološki materijal za dijagnosticiranje, istraživanje i eksperimentiranje. Sve navedeno je teški moralni nered i kao takvo moralno nedopustivo.

S druge strane je kultura života u kojoj se smatra da je tajna pravoga mira u poštivanju ljudskih prava, a prvo među njima je temeljno pravo na život, koje je nepovredivo. Kad je riječ o početku ljudskog života, vrlo staro mišljenje, koje je i danas najraširenije među medicinarima, prirodoslovcima, teolozima i filozofima jest ono mišljenje koje kaže da ljudski život počinje oplodnjom, tj. spajanjem dviju spolnih gameta: ženske – jajne stanice i muške – spremalne stanice. Ostvariti oplodnju, tj. začecje, znači ostvariti novo ljudsko biće, bez obzira na to kako ga mi nazivali: zigota, blastula, gastrula, morula, neurula, embrij, fetus ili ljudski plod, dijete, djevojčica, mlađić, djevojka zreli muškarac i žena, starac starica. Svi ti nazivi označavaju pojedine razvojne stadije/faze jednoga te istog entiteta, osobe. Zbog toga mu se od trenutka začeca trebaju priznati sva prava osobe, među kojima je, prije svega, nepovrdivo pravo na život.

Moram ovdje biti izričit i reći: Budući da ljudski život pripada samo Bogu, tko napada život čovjeka napada i ➤

samoga Boga. Moram reći da živimo u nepovoljnom društvenom ozračju za ljudski život u svim njegovim fazama, a na osobit način se to odnosi na faze kad je najnemoćniji, najslabiji, najkrhkiji, tj. u fazama u kojima mu je najpotrebnija zaštita i pomoć: na njegove početne faze embrionalnog i fetalnog života (pobačaj) i na njegove završne faze u starosti (eutanazija i potpomognuto samoubojstvo).

Može li se onda očekivati da će život izgubiti ovu bitku, jer će kultura smrti izvojevati pobjedu nad kulturom života?

Premda se čini da kroz povijest čovječanstva ljudski život nije nikada bio tako ugrožen kao u naše vrijeme, te da glavni čimbenik pri ugrožavanju ljudskog života je upravo sam čovjek, vjerujući u Boga koji je život, duboko sam uvjeren da usprkos tolikim opasnostima koje vrebaju na život, ljudski život ima šanse održati se i dalje se razvijati.

Naime, kao što sam jednom već zapisao, ne može mržnja imati posljednju riječ u ovom svijetu, nego ljubav! Ne može zlo imati posljednju riječ u ovom svijetu, nego dobro! Ne može smrt imati posljednju riječ u ovom svijetu, nego život! Ne može sotona (đavao) imati posljednju riječ u ovom svijetu, nego Bog, koji je ljubav, dobrota i život! A Isus Krist reče: "Ja dođoh, da život imaju, u izobilju da ga imaju." (Iv 10,10).

Papa Ivan Pavao II. je u svom govoru sudionicima generalne skupštine *Papinske akademije*

za život 2001. godine rekao: "Život će pobijediti! Ovo je naša sigurna nada! Da, život će pobijediti jer istina, dobrota, radost i istinski napredak stoje na strani života. Na strani života stoji Bog, koji ljubi život i daruje ga u izobilju."

Koja bi bila Vaša poruka mladima i svim ostalim župljanima naše župe?

Kao što smo već rekli u razgovoru, čovjek je na zemlji jedino stvorenje što ga je Bog htio radi njega samoga. On je osoba i ima vrijednost po sebi. On nije samo *animal rationale* – razumna životinja, nego je i *homo sapiens* – mudro biće, a nadasve *imago Dei* – slika Božja. Psalmist prepun udivljenja kliče: "... Pa što čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš? Ti ga učini malo manjim od Boga, slavom i sjajem njega okruni" (Ps 8, 5-6).

Kao što je naš Bog zajedništvo osoba, dakle Trojedinu Bog (Otac, Sin i Duh sveti) i čovjek, kao slika Božja, stvoren je da živi u zajedništvu osoba. To je njegova socijalna, društvene dimenzija. Čovjek rođenjem, izrasta iz zajednice (obitelji), ali svojim življenjem istovremeno i urasta u zajednicu. Dakle, čovjeku je nužno potreban čovjek, da bi mogao ostvariti sebe kao čovjeka. U susretu čovjeka s čovjekom, ljudima, ostvaruje se susret čovjeka s Bogom. Želim reći da čovjek može do Boga samo u ljubavi i zajedništvu s drugim ljudima.

Iz rečenoga slijedi moj poziv i molitva za zajedništvo u

ljubavi. Naime, ljubav je uvijek sve, jer je naš Bog ljubav. On koji je ljubav, stvorio je čovjeka iz ljubavi za ljubav! Kao što je Bog nas uzljubio u Isusu Kristu, koji za nas i naše spasenje raspjet, umro i pokopan, da bi nakon tri dana uskrsnuo, tako smo i mi dužni ljubiti jedni druge. Svi mi znamo da to i nije tako lako, ali nema nam drugoga puta, barem toliko ljubiti druge da nikoga ne mrzimo, ako želimo istinski biti Njegovi. A on je, jer je ljubio svoje, do kraja ih je ljubio, podnio muku, križ, smrt i slavno uskrsnuo. Uskrsli Gospodin, dao nam je primjer. Samo On je ideal i uzor kojega trebamo nasljedovati u svomu ljudskom i kršćanskog življenju. Isus Krist je ideal prema kojemu roditelji trebaju odgajati svoju djecu. A tri kreposti koje bi u svomu životu trebali njegovati, živjeti, živjeti na mlade prenositi su, po momu shvaćanju, bogoljublje, čovjekoljublje i domoljublje.

Zato, na kraju, braćo i sestre, dragi prijatelji, budimo dostojni potomci naših pradjedova – vjerni Bogu, Kristu, Crkvi, B.D. Mariji. Njoj našoj majci i kraljici Hrvata, koja je u našem povijesnom hodu stupala s nama; Njoj koja je utkana u naš duhovni život, u naše srce i u našu povijest, kliknimo: *Dužo, duše Hrvatske, Isusova Mati, Zvijezdo naših stradanja, ne prestaj nam sjati.*

S ovim mislima, svim župljanima naše župe i svima koji budu čitali ovaj broj župnog lista, želim sretan Uskrs! ♦

Boćarski klub „Prud“

Davor Petković

Boćarski klub „Prud“ osnovan je 1983. godine. U svojoj dugoj povijesti najčešće se natječe u 3. ligi ili u ligi Neretva - Pelješac. Tijekom tih godina klub je ostvario brojne uspjehe te u tom periodu osvojio je brojne turnire diljem Hrvatske. Klub kao svoj najveći uspjeh često navodi to da su najveća dostignuća postigli upravo igrači iz Pruda, također može se pohvaliti time da je upravo njihov klub dao igrača koji je igrao za ligu prvaka, a to je Vedran Volarević. Boćarski klub „Prud“ dao je i igrače koji su igrali u prvoj ligi, a oni su Petar Jakić i Ante Jakić. Ovaj klub se može pohvaliti time da je njihov mladi igrač Luka Marušić bio u kampu reprezentacije.

Osvojeni su brojni turniri među kojima se ističe to da su prvi osvajači turnira u Zagrebu koji organizira klub Neretvana u Zagrebu gdje nastupaju svi klubovi Neretvana iz cijele Hrvatske. Oni su trostruki osvajači turnira u drvenim boćama u Ožujskoj ligi u Metkoviću te finalisti u Dalmaciji. Klub se trenutno nalazi u samom vrhu treće lige s realnim izgledom za plasman u drugu ligu.

Trenutni predsjednik kluba je Davor Petković, a potpredsjednik i tajnik Petar Jakić i Martin Marušić (Gari). Povratkom igrača Vedrana Volarevića i Ante Jakića klub je dobio na kvaliteti, te su konstantno

u vrhu 3. lige. Voditelj ekipe je Mario Marušić (Mariofil) a za klub trenutno nastupaju: Petar Jakić, Ante Jakić, Dragan Jakić (Gezi), Mario Marušić (Mariofil), Nedo Marušić, Luka Marušić, Mario Majić, Željko Marušić (Bego), Martin Marušić (Gari), Josip Marušić, Mile Boras, Joško Volarević (Garo), Andrija Petković. Sve su to momci iz Pruda pojačani s par prijatelja koji već dugu niz godina ostvaruju prije svega za službene rezultate.

Uz pomoć grada Metkovića i niza sponzora koji već

godinama pomažu klubu, članovi kluba se nadaju da će upravo njihov klub postići odlične rezultate u budućnosti. Upravo takva uspješna budućnost kluba privlači mlade momke u klub. Luka Marušić-Nede te Dragan Jakić (Gezi) upravo su među najboljim mladim boćarima u svojoj disciplini u Dalmaciji.

Kao klub iz malog mjesta koji se natječe već duži niz godina i postiže odlučne rezultate, nadamo se uspješnoj budućnosti i plasmanu u viši rang natjecanja. ♦

Sportske anegdote

moje mladosti

Nikola Vučić (Korda)

Moja sjećanja stara gotovo pola stoljeća dok sam kao dijete i momak živio u Vidu kako bih mladim naraštajima dočarao kako se nekada igralo lopte u *selu*.

Pošto sam živio u središtu mîsta (mjesto; ikavsko narječje u Vidu) tzv. *selu*, sve što se događalo nije me moglo zaobići, jer kada bi stariji igrali na *Kekavici* ili *rivi* morao sam to viditi, ali se baš nije tako moglo „šervit“ na *rivi* (šerviti-bitu na rivi bez posla ako nemaš nista drugu raditi), ako si bio dijete iz Tuzbelja ili gore sa Lenjaka. Pošto je *riva* bila sastajalište uglavnom starijih koji baš nisu dopuštali da ih se ometa, pa su nerijetko sa šipkom u ruci gonjali djecu riječima „mularija odma doma“. Uglavnom, ti stariji kojih se sjećam, sada pokojni Joktur, Jakov, Laud i drugi. Malo veće utakmice igrale su se na Orapku gdje je bio jedan ravni teren sa malo zemlje na donjoj strani igrališta, a od polovice gotovo sami kamen. Igralo se u krpenim telucima ili bosi dok su rijetki imali tenisice iz tadašnjeg Borova (kod Vukovara), glavnog pogona za proizvodnju obuće u bivšoj državi. Koliko li mi je palaca na nogi poplavilo samo zato što sam volio igrati nogomet. Kao nogometna lopta služila nam je tzv. krpenjača (kako ime kaže okruglo klupko od krpe) a kasnije je bila od kože

unutar kojeg je bio tzv. bujel koji je imao izduženu gumenu cjev kroz koju se pumpao nakon kojeg bi se cijev presavila i zavezala te umetnula u kožni dio lopte. I tako se igralo dok ne izduši pa ponovno vadi, pumpaj, vrati... Nogomet se igrao i na Glavici i tzv. Popovim barama što je ljutilo tadašnjeg župnika don Matu Selaka jer se tu sijao kukuruz, a poslije i djetelina.

Mate Vučić-Župan bio je malo stariji i također je volio igrati i organizirati utakmice. Pričao mi je kako je na jednoj utakmici protiv neke druge ekipe za Vid dosuđen penal. Trebalo je pronaći tko će pucat i javio se Ante Bukovac Dujin koji je tada rekao: „Ja ću pucati, imam teluke“, ali je promašio penal, nisu pomogli teluci. Evo još nekoliko zgodnih šala oko te lopte. Prvi put sam obuo kopačke sa kožnim čepovima zakovanih sa brokvicama. Dobio sam ih od Ljube Taslaka Đudića, a koje su bile tri broja veće jer ih nije ni on kupio. Ja tada sav sretan sa mojim vršnjacima na *rivi* igramo na „uske“ (male golove), kako se to nekada zvalo. Sa strane su gledali stariji Nikola Vučić-Bursač, Garajin, Slavko Pejar, Jaginda, Gobo. Kako se Slavko volio šaliti reče: „Mali Koridin misli da kopačke igraju same, ali nisu“. Na Kekavici su nekada bile iskopane rupe u kojima se gasilo klak tj. vapno. Kad

bi se igralo lopte umjesto golova postavili bi dva kamena i uvijek je bilo svađe jeli gol ili nije.

Ponekad su se ove seoske utakmice „prenosile na radiju“, kao zafrkancija kada bi, danas pokojni, Mate Vučić-Šanjin držeci ruku kao da drži mikrofon imitirao poznatog radio i TV komentatora Mladena Delića, a uvijek je započimao ovako: „Stadion Kekavica grbavica-Risov vrta-Ambrina pržina“ na zadovoljstvo nas mlađih. Naravno, tijekom igranja lopte razbilo bi se i koje staklo na prozorima obližnjih kuća pa bi vlasnici bili jako ljuti. Jednom prigodom je pokojni Mijo Ramić-Melko šilom probušio balun, a pokojni Duje Bukovac sjekirom je udario po balunu i rascijepio loptu u dva dijela. Kao srednjoškolac pohađao sam tadašnji ŠUP (škola učenika u privredi). Željko Raič iz Gabele me nagovorio da zaigram u GOŠK-u iz Gabele. Kako sam volio nogomet nije mi bilo teško biciklom, tada

Registracijska knjižica Nikole Vučića iz 1972. g.

Metalni čepovi za kopačke - ispigger

poznate marke Rog, voziti se po makadamu na trening do Gabele i natrag. Na jednom gostovanju u Nevesinju 1972. godine, igrao sam na lijevom krilu, a njihov branič, puno stariji od mene nikako me nije mogao zaustaviti pa me počeo štipati, udarati po nogama, pljuvati i psovati jer „domaćin je morao uvijek pobijediti“. Meni je to dojadilo pa sam se požalio sucu utakmice: „Gospodaru sudac vidite li vi što on meni radi“, a on meni uzvрати na brzinu: „Šuti mali, i meni je gušto“. Nije bilo druge nego sam otišao na suprotnu poziciju na krilo. Nisam siguran dali sam prvi registrirani igrač nogometa iz Vida, po dokumentu registriran sam 1972. godine. Volio bih znati ako netko od starijih ima registraciju iz nekog klub iz tog vremena. Meni tada sedamnaestogodišnjaku značilo je puno igrati u Mostaru, Jablanici, Tomislavgradu... Mnogi moji vršnjaci iz Vida su dolazili na utakmice u Gabelu kao Ivica Volarević, Iko Ramić Škikavac, pokojni Bariša Kešina- Koba, Marinko Vučić Šanjin, pok. Mijo Suton, pok. Davor Taslak Đuđa i drugi. U nas u Vidu je bilo uvijek talentiranih mladića

koji su uz potporu i sa malo većim odricanjima sigurno mogli igrati u nekoj ligi.

Naša ekipa tadašnjeg Vida, dobro se toga sjećam, jednom prigodom igrali smo protiv NK Jadran iz Ploča veliki nogomet i mi smo pobjedili jer smo imali dobru ekipu: Mate Vučić-Župan, Suton Vjeko-Šeki, Ante Kaleb-Leno, moj pokojni rođak Iko Brnas, Branko Kaleb-Čonč, Davor Taslak-Đuđa, a ja sam doveo nekoliko igrača iz Gabele (Klekle, Šeki, Mirko, nemogu sve nabrojiti jer od toga ima 50 godina). Ima još jedna utakmica za pamćenje, na tadašnjim radničkim igrama u Metkoviću protiv Krnjesavca izgubili smo ni manje ni više nego 18:0. Ja sam bio najmlađi na terenu, a igrali su stari Neretvini igrači što nije čudo za rezultat jer smo prvi put igrali na travnatom igralištu. Trener i vođa ekipe bili su Iko Vučić-Kekec i Luka Ilić-Alum koji što se tiče baluna nije moga puno pripomoć.

Po odlasku u Norvešku trbuhom za kruhom, nastavio sam igrati nogomet, a u toj novoj sredini na sjeveru zime su bile jako oštre i hladne. Mi smo došli sa juga Hrvatske i trebalo se uklopiti u novu sredinu, ali kad je velika želja za loptom sve se može. Igralo se vanka na ledu i zato su postojali željezni čepovi „ispigger“ koji su se zavijali u kopačke da se ne kliže, ali su bili jako opasni u igri. To je bilo prije 45 godina, ali su to zabranili zbog čestih povreda. Lokalni vatrogasci gdje sam tada radio organizirali su jednom malonogometni turnir na

otočju Svaldbarg u Sjevernom ledenom moru gdje caruju bijeli medvjedi, a temperature su strašne. Pri izlasku izvan kuće obvezna je puška jer se nikada ne zna jeli medo gladan. Da nije bilo lopte nikada ne bih osjetio temperaturu od -52 ispod nule kao tada na Svaldbargu. Samo da razjasnim igrali smo u zagrijanoj dvorani 300 metara od hotela do kojeg smo zbog hladnoće stizali taxisijem, jer stvarno je bilo jako hladno. U Oslu je djelovao Hrvatski nogometni klub Croatia pa smo nekolicina nas putovali 50 kilometara i pomagali koliko smo mogli. U Croatiaji sam igrao pod imenom Nikola Korda, a u lokalnom klubu kao Nikola Vučić, (nije se moglo nastupati za dva kluba pa ako bi kontrolirali zbog različitih imena nije bilo problema).

Danas naši malonogometaši Vid-a brane boje sela i svaka pohvala za naše dečke. Tradicija se nastavlja. ♦

Nikola Vučić na nogometnoj utakmici u Norveškoj 1977. godine

Rad udruga – **HŠKD Naroni**

MNK Vid prvaci UMA Metković 2020.

Hrvatsko starinarsko športsko kulturno društvo Naroni tijekom 2020. godine imalo je niz događanja.

2. veljače organizirana je gastronomska manifestacija **Raštika u Naroni**, već opisana u rubrici „Događaji u župi“.

MNK Vid je u sezoni 2020. godine postao, prvak lige UMA Metković za sezonu 2020. g., što je četvrti naslov prvaka. Liga Udruge malonogometnih amatera Metković s dugogodišnjom tradicijom koja seže još prije Domovinskog rata, redovito se igrala u gradskoj sportskoj dvorani. Kako je dvorana kroz projekt energetske obnove bila zauzeta radovima (od jeseni 2019. pa do rujna 2020. g.) liga se nije igrala u jesenskom dijelu. Prvenstvo UMA započelo je u veljači 2020. godine na malom igralištu s umjetnom travom ONK Metković tzv. „Štruvinom“ kroz jednokružni sustav

igranja. MNK Vid je u tih osam kola osvojio ligu bez poraza, s pet pobjeda i tri remija. Za MNK Vid su nastupili: Dejan Rašić, Ivan Ramić, Leon Kozarić, Matej Kozarić, Mario Krstičević, Petar Marević, Boris Pavković, Mate Bukovac, Petar Juras, Marin Barišić, Tomislav Kešina, Zvonimir Krtalić, Robert Pijević i vodstvo s klupe Josip Volarević i Mario Batino-
vić. Po završetku lige podijeljeni su pehari. Osim glavnog za prvaka lige MNK Vid pripao je i pehar za fair-play te pehar za najboljeg vratara lige Dejanu Rašiću.

Domagojevi gusari, u godini svog jubileja 45. obljetnice vidonjskih gusara po 22. put nastupili su na maratonu lađa nastavivši tako tradiciju nastupa. Na brzinskih utrka u Opuzenu u konkurenciji 31. ekipe zauzeli su solidno 13. mjesto. Na maratonu lađa startali su iz drugog reda iza jačih ekipa (mogli su izabrati i prvi red), te su od starta držali uz vodeću grupu, iza jednog od favorita Gusara Komin. Negdje oko ušća Norilja na petom kilometru staze bili su među 7 ekipa a onda je snaga pomalo počela popuštati. Na kraju 20. mjesto u Pločama u konkurenciji 35 ekipa, s 5-6 odrađenih treninga je odličan rezultat, najbolje plasirani unatrag 5 godina. Po prvi put maraton lađa izravno je prenosio HRT. Po završetku

maratona ekipa je zajedno feštala s Vinkovačkim lađarima u Vidu uz svečani doček logistike koja je pripremila okrpju.

Povijesna postrojba Doma-gojevi strijelci sudjelovali su u procesiji na blagdan Svetog Vida te kao pratnja Knezu Domagoju na 23. maratonu lađa.

Na inicijativu i angažmanom pojedinih članova, hrvatskih branitelja i potporom *Ministarstva hrvatskih branitelja* nabavljene su dvije velike hrvatske zastave dimenzija 9 x 3 m i 20 x 5 metara. Zastave će višekratno služiti za obilježavanje značajnijih obljetnica i događaja. Manja zastava svoje prvo predstavljanje imala je 10. i 11. listopada 2020. g. na planini Dinari gdje su je u višednevnoj hodnji u spomen na jubilarnu 25. obljetnicu VRO OLUJA i ostalih oslobodilačkih operacija SKOK 1, SKOK 2, LJETO '95, MAESTRAL, JUŽNI POTEZ koje su dovele do oslobođenja okupiranog dijela RH i do završetka rata u RH i BiH iznijeli veterani 4. gardijske brigade i naš član

Velika hrvatska zastava na najvišem vrhu RH 1831 m Sinjal na Dinari

na Lištanski vrh (1794 m) i Žrvanj (1768 m). Također u spomen na 25. obljetnicu OLUJE zastavu su iznijeli i razvili na najviši vrh Hrvatske 1831 m visoki Sinjal na Dinari 29. studenog 2020.

Povodom obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i

Škabrnje 1991., članovi HSŠKD Naron na arheološki muzej Naron postavili su veliku hrvatsku zastavu dimenzija 20 x 5 metara. Natpis na zastavi je latinski slogan iz IV. stoljeća (**IN HOC SIGNO VINCES=Pod ovim ćeš znakom pobijediti**). Članovi udruge u večernjim satima na mostu su zapalili svijeće koje im je donirala udruga Prijatelj iz Metkovića.

Kako bi malo razveselili sumještane članovi HSŠKD Naron su došli na ideju da na prave svima uvijek dobro znanu igru ČOVJEČE NE LJUTI SE! Podloga za igru nacrtan je na parkiralištu Plivor, uz financijsku potporu Dubrovačko-neretvanske županije. Djeca su kroz kratku radionicu upoznata sa pravilima igranja i ponašanja prema opremi i općenito stvarima. ♦

Hrvatska zastava na Arheološkom muzeju Naron 18. studenog na Dan sjećanja za žrtvu Vukovara 1991. g.

Pregled zbivanja u župi Vid

tijekom 2020. godine u najkraćim crticama

BLAGOSLOV KONOBE

Na inicijativu Željka Vučića-Ambre, da se nakon završetka blagoslova kuća početkom kalendarske godine i u terminu koji odredi budući domaćin održi jedno druženje mještana i gostiju uz blagoslov konobe i uzvanika, 10. siječnja 2020. g. u ulici Carla Patscha (kod restorana Đuda&Mate) u Vidu održano je jedno takvo druženje. Tom prigodom župnik don Mile Čalo blagoslovio je sve nazočne i konobu domaćina.

Iako je temperatura bila samo 3 stupnja, vani je bilo ugodno i poslužilo ovom malom lijepom druženju uz iced i piće koje je vrijedni domaćin pripremio. Dašak prošlih vremena u maloj vidonjskoj kaleti između starih kamenih konoba

pridonijela je i pjesma uz pratnju gitare i harmonike. Čini se da ovaj stari dio Vida pomalo oživljava te se nadamo da će i druge oronule konobe vratiti svoj nekadašnji sjaj. ♦

“7. RAŠTIKA U NARONI” 2. veljače 2020.

U organizaciji HSŠKD Naron-sekcije Mladi Vid, u Vidu je održana gastronomska manifestacija Raštika u Naroni, sedma po redu. Organizator se potrudio podići organizaciju na viši nivo i uvesti neke novitete. Osim raštike koja se kuhala po natjecateljskim stolovima, organizator je pripremio veliku teću raštike za nazočne. Ove godine se manifestacija “Raštika u Naroni” priključila globalnom projektu nekorištenja jednokratne plastike. U cilju edukacije posjetitelja o štetnosti pripremljeni su edukativni letci o smanjenju korištenja sveprisutne jednokratne plastike.

Za tu prigodu organizator je kupio 300 komada tanjura, žlica i 600 čaša za višekratnu upotrebu koja je iznajmljivana po simboličnoj cijeni od 10 kn za cijeli set što je rezultiralo znatno manjim količinama smeća. Nastupilo je 17 kulinarskih ekipa koje su nastojale pripremiti najbolju raštiku. Cijeli prostor s dekoriranim stolovima bogato ukrašenim patiniranim, starinom djelovao je poput etnografskog muzeja na otvorenom. Na stolovima se besplatno nudilo razne vrste delicija, kobasica, divenica, sireva, žmara (čvaraka), umbule, pršuta, uštipaka pa i morskih plodova, školjki kamenica, a kuvao se i brujet od morske ribe što se zalijevalo vinom, crnim i bijelim. Za posebnim stolom mesnice Begić izrezan je i podijeljen cijeli pršut, suha umbula i skuvalo 50 domaćih divenica koje su brzo planule. Za one najmlađe pripremljena je bila igraonica ispred muzeja. Stručni žiri imao je tešku zadaću ocijeniti najbolju raštiku. Prva nagrada pripala je najveselijoj i najbrojnijoj ekipi ŠU Sveti Staš iz Staševice, drugo mjesto osvojila je domaća ekipa Plava kamenica & Mesnica Begić a treće ekipa Pedeset nijansi zelene.

Posebna nagrada za opći dojam pripala je ekipi *Veterana IV. gardijske brigade*.

Među brojnim gostima na ovoj raštikijadi bila je i petnaesteročlana skupina Kluba djece hrvatskih branitelja Domovinskog rata Udruge veterana 4. gardijske brigade iz Splita. Raštika je zeljasta biljka, vrsta kupusa. Sadi se na jesen, a jede cijelu zimu. Bogata je vitaminima, mineralima i antioksidansima. Najukusnija je skuva na masti sa suvim svinjskim mesom. Jelo na

kojem su odrasli naši stari-kuhajući je najčešće s masti i krumpirima i ako se imalo štogod suha mesa (najčešće slanina). Naši stari bi na velike blagdane Božić i Uskrs kuhali raštiku sa suhim svinjskim mesom. Najukusnija je bila uz svinjske nogice, rebra, oglavinu, slaninu, divenice pa čak jeguljom i liskama. Raštika je jedno vrijeme bila gotovo zaboravljena, a danas zbog svoje hranjivosti i kvalitete postaje kulinarski specijalitet. ♦

BICIKLISTIČKA UTRKA XCM „STIPE ČAMBER“ - 9. veljače 2020.

U okviru 8. kola rekreativne XC zimske lige Dalmacije u sezoni 2019./2020. g. Biciklistički klub Metković organizirao je biciklističku XCP utrku u Vidu na kojoj je nastupilo 160 natjecatelja u svim kategorijama. Start utrke bio je u 13 sati ispred arheološkog muzeja Narona (Vid) gdje je bio i cilj. Vozilo se u Prud zatim makadamom uspon prema Dragoviji i kozjom stazom prema Novim selima/Vreštici. Dalje makadamom kroz Podgrede u Vid i na Kešinovu brigu ponovni uspon da bi se prije Dragovije nastavilo mrtvačkim putem spuštati prema Vidu. Nešto ranije na kružnoj stazi duljina od 450 m do 4,5 km (godine 9 do 15) odvozile su mlađe kategorije. Dužina staze za U-17 i žene bila je 21 km, a za sve ostale kategorije 27 km. Ukupni pobjednik utrke, drugu godinu za redom (odnosno u sva tri dosadašnja nastupa u Vidu) je Goran Cerović iz BK Pljevlja (Crna Gora) koji je postavio i rekord staze u vremenu 1 sat 8 minuta i 17 sekundi. Posebnu nagradu kao najstariji natjecatelj dobio je

72-godišnji Luka Jakovljević BBK Pakoštane-svaka čast! Uoči početka dodjele nagrada nazočne je pozdravio gradonačelnik Dalibor Milan, a medalje je podijelio Mario Čamber, otac našeg prerano preminulog mještanina Stipe čije ime nosi ova utrka. Kako je ovih dana nekoliko najmlađih članova BK Metković imalo rođendan ovu prigodu iskoristili su za slavlje uz torte i kolače. Na kraju je održana tombola na kojoj su se izvlačili brojevi natjecatelja uz veliki broj nagrada. ♦

MAČKARI 2020.

Po vidonjskoj tradiciji, na prvi dan Poklada, ove godine 16. veljače 2020. g. u ranim jutarnjim satima na velikoj rivi osvanuo je krnjo. U našoj tradiciji lik Marka Krnjevala uvijek je netko od mještana, netko ugledan, poznat i priznat. Kaže se ako nisi bio Krnje nisi ostavio traga u mjestu. I tu nema ljutnje, samo šala i zezancija. Isto je i sa suđenjem Krnji gdje se čitaju *optužba* i *ostavština*. Kroz godinu se skupljaju razne zgode naših mještana koje se onda interpretiraju u šaljivoj pjesničkoj rimi. Netko se možda i uvrijedi, ali sve je to šala.

U Metkoviću je 23. veljače održana tradicionalna velika mačkarska povorka na kojoj su sudjelovali Mačkari Vid sa svojom originalnom maskom nadahnutom istoimenim filmskim hitom PIRATI S KARIBA. Nakon nekoliko godina drugih mjesta, ove godine osvojili su prvu nagradu. Prudskih mačkara ove godine nije bilo zbog nedavne tragične smrti mlade sumještanke. Sve nagrade: 1. nagrada: Pirati s Kariba, 2. nagrada OŠ don Mihovila Pavlinovića za temu Neretva s naglaskom na ekologiju, 3. nagrada Gimnazija Metković za uprizorenje poznatog plesnog prizora iz filma Briljantin. Dodjeljene su i utješne nagrade: Dječiji vrtić Leut, Jocker, Smajlići OŠ Stjepana Radića i jedna gospođa s dvoje djece. Naši mladi mačkari, uz vodstvo starijih potrudili su se za ovu masku s kojom su uvjerljivo osvojili prvu nagradu. Zadnji dan Poklada sukladno

tradiciji, mačkari iz Vida hodili su kroz selo i obilazili kuće. Završni dio navečer se odvijao na velikoj rivi. Za ovu prigodu mačkari su pripremili i besplatno podijelili hranu (kuvani fažol, tradicionalno kuvana jaja utvrdo, pekli se čevapi, podijelili slatkiši za djecu) i piće (pivo, vino i sokovi) čega je bilo za sve nazočne. Umjesto jednokratne plastike, hrana i piće posluživali su se u tanjurima i čašama za višekratnu uporabu. Tijekom večeri mačkarski odbor, nazočni puk izvijestio je o krivnji princa Marka Krnjevala kojeg je zastupala obrana, pročitani su ministri i obećanja što će učiniti pod njihovom upravom, a nakon što je donesena presuda pročitana je i ostavština. Potom se prišlo i tom zadnjem činu egzekuciji ili spaljivanju Krnje, a nastavilo do ponoći zabavom i plesom pod šatorom uz svirku Tea&Mile. ♦

BLAGOSLOV KRIŽA NA MARUŠIĆA GRADINI

30. svibnja 2020. g. na Dan državnosti župnik don Mile Čalo blagoslovio je obnovljeni križ na Marušića Gradini koja je ujedno i najviša točka Dragovije s nadmorskom visinom od 373 m. Križ su kao svoj zavjet davne 1987. godine postavili Ivan-Išo Kešina i Mate Vučić - Župan koji su obnovili križ nakon 33 godine.

U organizaciji udruge Dragovija, **6. lipnja 2020. g.** je održana radna akcija betoniranja makadamskog puta od Vida prema Dragoviji. Betonirane su pojedine dionice na usponima od svetišta sv. Paške pa do poviše Ograđa (pored Mrkodola) u koje je utrošeno 100 kubika

betona. Akcija će se nastaviti i dalje prema Dragoviji kada se prikupe sredstva za novi beton. ♦

1. MALONOGOMETNI TURNIR PRUD 2020.

Od 11. do 28. kolovoza u Prudu ispred škole igrao se 1.malonogometni turnir na kojem je sudjelovalo 30 ekipa. Posljednji dan turnira 28. kolovoza, prva se igrala utakmica za treće mjesto između "NPKL Vodovod" i "Sparta Prag Ljubuški". Domaćini turnira (NPKL Vodovod) s lakoćom su pobijedili ekipu "Sparta Prag" i time osigurali treće mjesto na ovogodišnjem turniru. Nakon toga uslijedila je revijalna utakmica između "Nevista" i "Mještanki" Pruda, "Neviste" su bile bolje i pobijedile rezultatom 5:1. Prije početka finalne utakmice predstavljeni su igrači obje ekipe te je odsvirana hrvatska himna,

nakon čega je započela finalna utakmica "MNK Vid" - "MNK Crni Put Autoagent". Prvi pogodak u finalnoj utakmici dala je ekipa "Crnog puta", ubrzo nakon toga MNK Vid izjednačuje rezultat 1:1 realizacijom penala što je bio rezultat prvog poluvremena. U 4. minuti drugog poluvremena "Crni put" daje drugi gol, MNK Vid pokušaje u posljednjih 6 minuta izjednačiti rezultat, nažalost neuspješno te smo dobili pobjednika prvog malonogometnog turnira u Prudu, a to je ekipa "MNK Crni put Autoagent". Po završetku finalne utakmice uslijedilo je izvlačenje tombole te su podijeljeni pokali: za najboljeg strijelca

Zajednička slika "Nevjesta Pruda" i "Mještanki Pruda" prije početka revijalne utakmice

Pobjednik 1. malonogometnog turnira u Prudu-ekipa "MNK Crni Put Autoagent"

proглаšen je Dragan Volarević iz ekipe NPKL Vodovod, najboljim igračem turnira proglašen je Matej Marević iz ekipe "Crni put Autoagent", Pokal i novčanu nagradu od 1000 kn za 3. mjesto ekipe NPKL Vodovod uručio je predstavnik NK Neretva gosp. Nikola Manenica, pokal i novčanu

nagradu od 2000 kn za 2. mjesto ekipe MNK Vid uručio je pročelnik grada Metkovića gosp. Ivica Popović, pobjedničkoj ekipi MNK Crni put Autoagent pokal i novčanu nagradu od 5000 kn uručio je ravnatelj ustanove sportski objekti grada Metkovića gosp. Ante Zovko. ♦

RADOVI U ŽUPI

Tijekom rujna i listopada upravitelj groblja u Vidu Komunalno doo. Metković završili su pristupnu stazu koja vodi od središnjeg križa prema novom dijelu groblja uz vanjski zid groblja. Osim staze nasuta je zemlja i zasađena trava sa strana te je postavljena žičana ograda s vanjsku stranu staze.

Početkom listopada započeli su radovi na sanaciji puknuća čelične vodovodne cijevi regionalnog vodovoda Neretva-Pelješac-Korčula-La-

stovo-Mljet kod mosta u Vidu. Vodovodna cijev, koja je položena u korito Norina, pukla je na nezgodnom mjestu, pored velikog šahta koji se nalazi na lijevoj obali rijeke. Radilo se na premošćivanju oštećenog dijela vodovoda od male rive do skretanja prema crkvi svetog Vida na drugoj obali i koje će biti u funkciji sljedećih par mjeseci. Cjelokupni radovi bi trebali biti gotovi do kraja godine. ♦

Svjetska pandemija **Koronavirusa 2020.**

Branko Markota

U kolektivnom sjećanju nam je Španjolska gripa, skr. Španjolica, pandemija koja je 1918. godine odnijela živote između 50 i 100 milijuna ljudi širom svijeta, a o istoj u našoj župi pisano je u prošlom broju Lista. U 2020. godini svijet je poharala još jedna pandemija koronavirusne bolesti 2019 (COVID-19 engl. *CoronaVirus Disease-19*) koju uzrokuje teški akutni respiratorni sindrom koronavirus 2 (SARS-CoV-2). Cijela skupina Corona virusa dobila je ime jer su nalik na krunu (corona je latinska riječ za krunu) zbog batičastih nastavaka koji strše izvan virusne ovojnice, a vidljivi su pod elektronskim mikroskopom. Bolest se može prenijeti s osobe na osobu, na osnovu sitnih kapljica koje se šire kada zaražena osoba s Covid-19 kašlje ili izdahne. Kapljice padaju na predmete i površinu oko te osobe. Virus se može prenijeti kada drugi ljudi trljaju oči, nos ili usta nakon dodirivanja tih predmeta ili površina.

Ovdje ću opisati događaje koji su se događali u protekloj godini i striktnim mjerama (tzv. lockdown) kojima smo bili izloženi kako bi se zaštitili od pandemije. Sve je započelo u Kini gdje se prvi slučaj pojavio još 8. prosinca 2019. godine u Wuhanu u provinciji Hubei. Početkom 2020. godine na TV smo gledali izvješća iz Kine,

puste ulice i mjere koje su provodili Kinezi. A onda se 21. veljače, u Italiji zbio prvi slučaj zaraze koronavirusom na Apeninima nakon čega je zabilježeno naglo povećanje broja oboljelih osoba s lokalno stečenom infekcijom, posebice u dvije regije – Lombardija i Veneto. Prvi slučaj ove bolesti zabilježen je u Hrvatskoj 25.2.2020. Oboljeli je pet dana ranije doputovao iz pokrajine Lombardije (grada Milana) u Italiji gdje se zarazio. Kako je broj oboljelih počeo rasti uvedene su mjere kako bi se spriječilo širenje bolesti. Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je pandemiju 11. ožujka 2020. Nacionalni stožer civilne zaštite RH bilo je središnje tijelo imenovano od Vlade RH za borbu s pandemijom. Od 14. ožujka u RH izdana je zabrana održavanja svih sportskih događanja. Već 16. ožujka donesena je mjera zabrane održavanja svih skupova i organiziranih okupljanja te o zatvaranju dječjih vrtića i škola. Nakon tri dana 19. ožujka izdana je zabrana rada svih ugostiteljskih objekata i trgovina osim kioska i onih koji prodaju prehrambene namirnice. Popularno ispijanje kave u kafićima tako više nije bilo moguće. Izdana je uputa posebno starijim osobama da izbjegavaju kretanja i napuštanje svojih domova dok su na snazi novonastale mjere,

a sve u cilju zaštite njih samih. Do tada je u svijetu broj mrtvih od koronavirusa prešao 10.000.

Već početkom ožujka slijedila je navala u trgovine, ljudi su kupovali zalihe i dok se kod namirnica to još može i razumjeti, nevjerojatna je jagma za toalet papirom, možete se reći da su pojedini kupovali zalihe za godinu dana, toalet-papir po mama koja je započela u drugim državama tako je kopirana i kod nas. Unatoč svemu trgovine su cijelo vrijeme bile uredno opskrbljene. Nedostajalo je jedino kvasca, zaštitnih maski i dezinficijensa. Trgovci su, unatoč upozorenjima Vlade podigli cijene pojedinim artiklima (meso, zaštitne maske...).

Sve države otkazale su nacionalna prvenstva u svim sportovima, a pojedine države proglasile su prvake po trenutnom stanju na tablici. Uefina Liga prvaka koja je došla do četvrtfinala otkazana je i nastavljena tek na ljeto u drugačijem formatu. U lipnju se trebalo održati Europsko prvenstvo u nogometu na kojem smo nakon drugog mjesta na SP u Rusiji 2018. od naše nogometne reprezentacije očekivali veliki uspjeh, odgođeno je za godinu dana kao i Olimpijske igre u Tokiju.

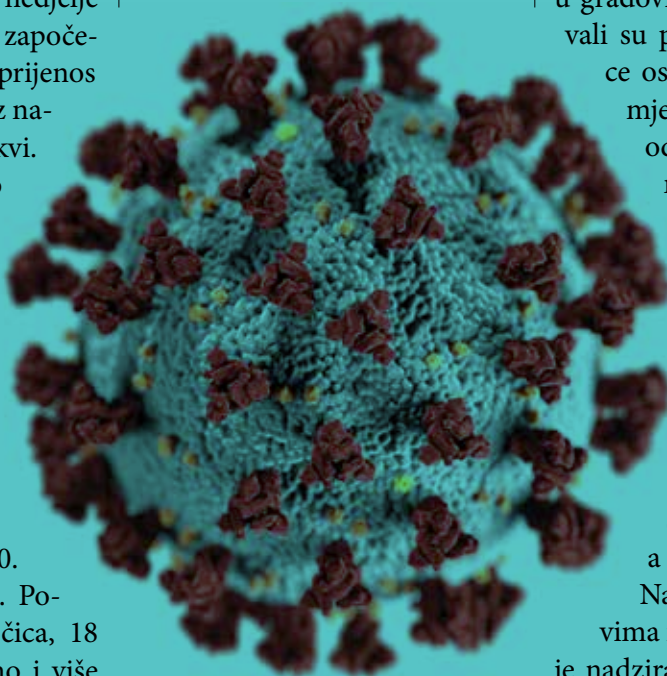
Odredbama biskupa Hrvatske biskupske konferencije u vezi sa sprječavanjem širenja bolesti COVID-19 od 20.

ožujka među izdanim mjerama su i one o održavanju svetih misa bez nazočnosti vjernika. Već 21. ožujka Nacionalni stožer civilne zaštite donosi mjere o 30-dnevnoj obustavi javnog prometa u RH, te se uvodi protuepidemijska mjera strogo ograničavanja zadržavanja na ulicama i drugim javnim mjestima na kojima se može istovremeno kretati i zadržavati veći broj osoba. Preporučeno je da osobe vani budu udaljene najmanje dva metra jedna od druge. U našoj župi od nedjelje 22. ožujka iz crkve smo započeli svakodnevni video prijenos svete mise u 10 sati, bez nazočnosti vjernika u crkvi. Župnik don Mile Čalo tako je vjernicima u njihovim domovima približio slavlje Euharistije.

Da nevolja bude veća 22. ožujka Zagreb je pogodio potres jačine 5,5 stupnjeva po Richteru, najjači od velikog potresa 1880. godine u istom gradu. Poginula je jedna djevojčica, 18 osoba je teže ozlijeđeno i više desetaka lakše. Na zagrebačkoj katedrali na vrhu tornja odlomio se kameni križ, a oštećena je bila i zgrada Sabora. Istog dana u susjednoj BiH na području Federacije od 18 sati navečer do 5 sati ujutro uveden je policijski sat - zabrana kretanja koji je trajao do 26. travnja kada je ukinuta i obvezna 14 dnevna karantena na ulasku u BiH. Svi oni koji su doputovali iz inozemstva u RH kao i oni koji su bili u dodiru sa zaraženima

morali su biti u 14 dnevnoj samoizolaciji (koliko traje inkubacija virusa) u vlastitom stanu ili kući koju nisu smjeli napuštati niti biti u dodiru sa drugim osobama. Svima kojima je izdana ova mjera boravak u samoizolaciji povremenim obilascima nadzirala je policija. Kako se pojedini nisu pridržavali ovih mjera, izdane su im velike novčane kazne. Ulazak u ljekarne bio je ograničen, istodobno su mogle ući jedna ili dvije osobe (ovisno od

broja poslužitelja u ljekarni) uz prethodno predočanje iskaznice sa vidljivim OIB-om kako bi se moglo kontrolirati dali je osoba u samoizolaciji. U BiH se moglo ući samo s putovnicom uz naknadni boravak u samoizolaciji. Kako je zbog te mjere svakodnevni prelazak granice bio gotovo onemogućen posebno za one osobe iz BiH koje su imale radno mjesto u RH, pojedini su privremeno unajmili

stan ili kuću u RH kako bi mogli ići na posao.

Temeljem odluke Stožera za civilnu zaštitu RH, od ponedjeljka, 23. ožujka dodatno je skraćeno radno vrijeme svih poštanskih ureda i trgovina na rad od 8 do 17 sati. Ulazak u poštanske urede dozvoljen je bio isključivo osobama sa zaštitnim maskama. Istog dana uvedena je mjera zabrane rada tržnicama a od 24. ožujka i zabrana napuštanja mjesta prebivališta. Stožeri Civilne zaštite u gradovima i općinama izdali su privremene propusnice osobama za napuštanje

mjesta prebivališta pod određenim okolnostima (onima koji su imali radno mjesto u drugom gradu ili poljoprivredno zemljište i sl.), a sve u cilju kako bi se spriječio masovni odlazak iz gradova u manje sredine, (vikendice), a time i širenje zaraze.

Na pojedinim punktovima izvan gradova policija je nadzirala promet i prolazak s propusnicima. Jedan takav punkt bio je kod Kule Norinske. Žiteljima Vida i Pruda za odlazak u Metković nisu trebale propusnice jer teritorijalno pripadaju gradu. Mjera zabrane napuštanja prebivališta vrijedila je do 20. travnja kada je stigla nova odredba da se bez propusnica može kretati unutar županije s tim da su županije odlučivale dali će uvesti tu mjeru. Naša županija od 20. travnja bila je podijeljena u tri ➤

cjeline unutar kojih se moglo kretati bez propusnica: dolina Neretve, Pelješac i otoci te šire dubrovačko područje. Ova mjera vrijedila je do 28. travnja kada se bez propusnica moglo kretati u cijeloj županiji.

24. ožujka u posljednja 24 sata u Italiji su umrle 743 osobe, što je bio drugi najgori dan od početka epidemije, a do tada je od koronavirusa u Italiji umrlo ukupno 6820 osoba. 25. ožujka u Hrvatskoj su zabilježene 442 zaražene osobe. Najbliže dolini Neretve zabilježena su 22 slučaja zaraze u Dubrovniku i 31 u Splitu. Putem medija apeliralo se na ljude da ne izlaze i da ostanu doma, a svako okupljanje više osoba na ulici/šetnji policija je upozoravala da se razidu. Zbog novonastale situacije i sahrane preminulih u cijeloj Hrvatskoj vršile su se bez klasičnih sprovoda, samo u krugu najuže obitelji, bez žalovanja i prisustva ostalih ljudi. Prvi takav sprovod u našoj župi bio je 2. travnja pok. Dragutina Ereša, iz Vida koji je preminuo 1. travnja (ne od koronavirusa). Sahrana je obavljena tiho u najužem krugu obitelji, iz mrtvačnice na groblje i bez svete mise.

U dolini Neretve 1. travnja nakon provedenog testiranja zabilježeni su prvi zaraženi, po jedna osoba u Pločama i Kuli Norinskoj. Prvi slučajevi zaraze COVID-19 virusom u Metkoviću zabilježeni su 18. travnja kod tri osobe.

Temeljem dogovora između Hrvatske i Bosne i Hercegovine od 2. travnja u 7 sati, privremeno je zatvoreno 20 graničnih prijelaza za pogranični promet

među kojima su nama najbliži Gabela polje i Unka.

Dana 3. travnja broj zaraženih u Hrvatskoj prešao je tisuću, a u svijetu je bilo preko milijun zaraženih i više od 50 tisuća umrlih. U RH najviše zaraženih bilo je u periodu između 21. ožujka i 10. travnja, a brojka je oscilirala između 40 do 90 novozaraženih osoba dnevno, dok je rekord zabilježen 1. travnja 96 osoba. Te brojke znače da su novootkriveni slučajevi zaraze zabilježeni nakon provedenog testiranja i to uglavnom kod osoba koje su pokazivale određene simptome. Svi brisevi slati su u Zagreb gdje se vršilo testiranje, a rezultati su bili vidljivi naredni dan. U nekim slučajevima, primjerice testirane su i otkrivene osobe koje su bile u dodiru sa već testirano zaraženima.

Od ponedjeljka 27. travnja krenulo se s popuštanjem mjera u RH. Sve ostale neprehrambene trgovine (osim velikih trgovačkih centara) krenule su s radom uz pridržavanje epidemioloških mjera. Omogućen je rad knjižnica, muzeja, galerija i knjižara.

Dana 2. svibnja u Hrvatskoj je unatrag mjesec ipol dana zabilježen najmanji broj novo-zaraženih, 3 slučaja. Od 3. svibnja dozvoljeno je slavljenje svetih misa uz nazočnost vjernika uz pridržavanje epidemioloških mjera: vrata crkvi bila su otvorena, razmak među vjernicima treba biti 2 m u svim smjerovima (osim onih koji dolaze iz istog kućanstva), pričest se daje na ruku i druge mjere. Sve trgovine (osim pekara) nedjeljom

nisu radile. Popuštanje mjera nastavljeno je od ponedjeljka 4. svibnja kada je omogućen rad bolnica i privatnog zdravstvenog sustava u punom opsegu (liječnički pregledi i sl), zatim omogućavanje rada svim poslovnim subjektima koji obavljaju uslužne djelatnosti u kojima se ostvaruje bliski kontakt s klijentima, uz poštovanje posebnih epidemioloških mjera (primjerice, frizeri, kozmetiča-

ri, brijači, pedikeri).

U trećoj fazi od 11. svibnja popušteno je najviše mjera, između ostalog omogućen je rad ugostiteljskih objekata (uz posebne mjere npr. razmak između stolova 1,5 m i dr.), zatim okupljanje do 40 osoba na jednom mjestu, umjesto do pet koliko je bilo do tada, otvoreni su šoping centri, omogućen je

rad predškolskih ustanova i nastave od 1. do 4. razreda osnovne škole, otvoreni su nacionalni parkovi i parkovi prirode, održavanje proba umjetnika i djelatnika u kulturi, ukinute su propusnice za putovanje između županija, a od 13. svibnja ponovno su otvorene teretane i sportski centri. Nogomet se počeo igrati u Njemačkoj, s nastavkom je krenula Bundesliga, ali bez gledatelja na stadionima. Prva HNL krenula je za vikend 30. svibnja utakmicama polufinala kupa dok su druga i ostale niže lige prekinute kao i većina ostalih sportova u RH i nisu nastavili s odigravanjem utakmica.

Nakon više od dva mjeseca broj novozaraženih pao je na nulu, od 23. do 26. svibnja u RH je bio tek jedan zabilježen slučaj. Od 25. svibnja učenici od 1. do 4. razreda krenuli su u školu, dok su ostali i dalje imali nastavu on-line. Od 17. svibnja dopušteni su koncerti, kao i predstave i projekcije filmova u kinima uz posebne mjere, a dopuštene su posjete Domovima za starije. Gledajući stanje u javnom životu, vratilo se u normalu, kafići su se pomalo počeli puniti, trgovine normalno raditi, a i ponašanje ljudi bilo je puno ležernije. Od 1. lipnja i BiH je otvorila granice za ulazak državljana svih susjednih zemalja (do tada se u BiH moglo samo s putovnicom).

Taman kada smo se ponadali da bi nam se turizam mogao vratiti radi oporavka ekonomije od 21. lipnja stanje se počelo pogoršavati, taj dan bilo je deset novozaraženih, idući 18

i taj broj je narednih dana počeo rasti. U svijetu je od prosinca do tada bilo oko 460 tisuća umrlih. U srpnju su se počele uvoditi nove mjere, od 13. srpnja u trgovine, pošte, banke i dr. se moglo ući samo s maskom. Najviše u srpnju je bilo 1. srpnja 140 novozaraženih. Od sredine kolovoza brojke su pomalo počele rasti, tako da je od devetnaestog bilo preko dvjesto dnevno. Sedmog rujna započela je nova školska godina, učenici su u razredu morali nositi maske te su u razredima napravljeni razmaci u školskim klupama.

Sa hladnijim vremenom broj zaraženih se počeo povećavati, sredinom listopada prešli smo brojku od 1.000 novozaraženih dnevno, a već u studenom taj broj je premašio četiri tisuće u danu. Postepeno su uvedene nove restrikcije, u zatvorene prostore ulazilo se s maskama na licu. Npr. u kafiće/restorane ulazilo se s maskama dok bi tijekom sjedenja (s razmakom među stolovima) za stolom mogli biti bez maske. Svako ustajanje, odlazak na wc ili izlazak morala se stavljati maska. Na sportskim natjecanjima ponovno je uvedena zabrana za gledatelje. Zbog stalnog rasta novozaraženih od subote 28. studenog do 21. prosinca uveden je djelomični „lockdown“ tj. zatvaranje: zatvoreni su kafići i ugostiteljski objekti, teretane, kladionice, obustavljene su svadbe, ograničeno je vrijeme pekara do 22 sata i dr. Broj nazočnih u crkvama prvotno je ograničen na 25 osoba, a poslije prema

kvadraturi. Kako bi se smanjile migracije oko Božića i Nove godine od 23. prosinca uvedene su propusnice između županija, tako da su između županija mogli putovati samo oni s odobrenim propusnicama. Ova mjera vrijedila je do 29. prosinca kada je ukinuta zbog razornog potresa koji je pogodio Petrinju, Sisak i Glinu, tj. područje Banije. Ovaj Božić bio je drugačiji nego do sada, umjesto dosadašnjih polnoćki na Badnju večer, prema odredbama stožera CZ i uputama biskupa mise su bile u 20 sati navečer kako bi završile do 22 sata. Zbog svih navedenih mjera u Hrvatskoj nije bilo organiziranih dočeka Nove godine. Prema kraju godine broj novozaraženih počeo je postepeno padati. Više proizvođača je razvilo cjepivo te je u samo godinu dana od prijave prvih infekcija, u više država počelo i cijepljenje protiv Covida-19. Prvo cjepivo koje je registrirano i odmah potom distribuirano u države članice EU je Pfizer/BioNTech cjepivo, za koje je Europska agencija za lijekove 21.12.2020. dala pozitivno mišljenje o puštanju u promet. Prva cijepljenja u RH počela su 27. prosinca istodobno u više gradova. Na kraju 2020. godine tako je u svijetu od početka zaraze bilo ukupno preko 84 milijuna zaraženih od kojih 1.831.000 umrlih.

Iz svega smo mogli naučiti, da iako je svijet danas u velikom tehnološkom napretku, normalan život se u trenu lako okrene naopačke na nešto što nismo mogli niti zamisliti. ♦

Druženje potomaka

Tome Ramića – Ruskog

Ana Marević

Potaknuti brzim načinom života, potomci Tome Ruskog su tome odlučili stati na kraj! 12.9.2020. god. Tomini potomci su se sastali, a zbog epidemioloških mjera i ograničenja broja uzvanika, kćeri i nevjeste imale su privatno druženje u obiteljskoj kući Slavke Pejara. Kćeri Tome; Manda, Jela, Iva i Pera, svoju nevjestu Stanu smatraju svojom petom sestrom. „Sestre“ su već u podmaklim godinama i slabe na nogama, pa ih je ovo druženje vratilo u mlade dane. Dirljiv je bio njihov susret, koji je bio popraćen smijehom i suzama radosnicama. Društvu se pridružila i susjeda Mara Ramić, i domaćin Slavko, muž Perin. One pet sestara imaju skupa 416, a sa Marom i Slavkom čak 580 godina. Ljubav i sloga koja vlada među njima može danas biti primjer mnogim mladim obiteljima! Djeca od „pet sestara“ su druženje nastavila u „Đuđe i Mate“, do dugo u noć! Zbog privatnih razloga i posla, na druženju Tominih unuka bilo ih je samo jedanaestero. Uz ukusno jelo i piće, te ugodnu atmosferu, odigrana je i nagradna igra poznavanja obiteljskog stabla, u kojem su dobitnici bili brat Miro Matić i sestra Marica Marušić. Toma Ruski i Jurka, iza sebe

Da se ne zaboravi!

su ostavili za sada 107 potomaka, od toga je petero djece, 19 unučadi, 51 praunučadi i 32 šukununučadi. Nadamo se da ovo druženje nije posljednje i da će prerasti u jednu lijepu tradiciju. Na kraju, sve brzo prolazi, a samo ljubav ostaje!

Toma Ramić-Ruski bio je veliki Hrvat Katolik, zbog čega je dolazio do nesuglasja s komunističkim vlastima, te često bivao po njihovim zatvorima i bio mlaćen. Kada je jednom završio u zatvoru u Metkoviću, majka Manda je plačući došla vidjeti ga, jer je imala samo njega. U samici ga je našla svezana za alku na podu, a po leđima je bio izudaran.

Kod svetog Vida su bila dvatri jablana, te je jednog dana osvanula hrvatska zastava na vrhu jablana. Pričalo se da je Toma Ruski izvjesio zastavu na jablan. U Župi su bila trojica Toma; Toma Ruski, Toma Beš i jedan Toma sa Ograđa, sva trojica veliki Hrvati, koji se nisu hitjeli izdat, pa tako niti ne znamo tko je točno stavio zastavu na jablan, i je li to uopće bio netko od njih trojice. Ima još puno takvih (ne) zгода vezanih za Ruskoga, koje bi bilo dobro zapisati da se ne zaborave, pa se nadamo u nekom od idućih brojeva župnog lista, malo opširnije. ♦

Nova muzejska zgrada

Arheološkog muzeja Naron

mr.sc. Toni Glučina,
ravnatelj Arheološkog muzeja Naron

Arheološki muzej Naron za posjetitelje je svečano otvoren 18. svibnja 2007., prigodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja. Na ceremoniji otvorenja istaknuta je važnost nove muzejske ustanove te kako je otvorenje početak, a ne kraj projekta. U proteklih trinaest godina uspješnog rada Arheološki muzej Naron je dokazao opravdanost projekta, ali da bi se razumjela temeljna postavka razvoja muzeja treba se vratiti u 90-e godine prošlog stoljeća.

Iskopavanja u Vidu 1995. i 1996. proveo je prof. dr. sc. Emilio Marin s timom iz splitskog Arheološkog muzeja. Iskopavanju su iz vidonjske zemlje iznjedrila ostatke rimskog hrama Augusteuma. Hram se nalazio na sredini zapadne strane naronitanskog foruma i predstavljao je jednu od najvažnijih građevina rimske Naron. Takvo otkriće dovoljno je samo za sebe. Međutim, u ruševinama hrama otkopana je i najbrojnija skupina carskih kipova ikada pronađena na prostoru Rimskog Carstva. Gotovo svi pronađeni kipovi predstavljaju članove julijevsko-klaudijevske dinastije, osim skulpture cara Vespazijana koji je utemeljitelj flavijevske dinastije. Hram je bio u upotrebi od kraja 1. st. pr. Kr. pa sve do

kraja 4. st. Osim skulptura u ruševinama su pronađeni brojni pokretni arheološki nalazi koji ilustriraju vrijeme korištenja hrama. Prilikom objave rezultata istraživanja voditelj je istaknuo kako se na ovom lokalitetu može pratiti uspon i pad rimskog carskog kulta. Ovaj nevjerojatan nalaz ucrtao je Naronu na arheološku kartu antičkog svijeta kao jedan od značajnijih rimskih lokaliteta na Mediteranu i u Europi.

Još tijekom iskopavanja voditelj istraživanja je iznio ideju o *in situ* prezentaciji ovog jedinstvenog lokaliteta. Na sreću ta je ideja prihvaćena i nakon provedenog natječaja, a povjerenstvo je kao najbolje odabralo projektno rješenje arhitekta Gorana Rake. Dobra odluka povjerenstva potvrđena je 2006. kada je arhitekt nagrađen hrvatskom državnom nagradom *Vladimir Nazor* (za arhitekturu i urbanizam). Osim toga, projekt i izvođač (metkovska tvrtka MGA d.o.o.) su dobili međunarodnu nagradu *Cemex*, odnosno priznanje za izgradnju muzeja.

In situ prezentacija rimskih arhitektonskih ostataka unutar muzejske zgrade uvjetovala je brojna prostorna ograničenja. Uprava muzeja, od prvog ravnatelja dr. sc. Hrvoja Manenice do danas, radi na otklanjanju

problema. Zgrada je zamišljena kao *in situ* muzejski paviljon iznad arhitektonskih ostataka rimskog hrama. Međutim, nakon početka izgradnje paviljona uredbom vlade RH (2005.) osnovana je nova samostalna muzejska ustanova (Arheološki muzej Naron). Već nakon otvorenja postavilo se pitanje daljnjeg razvoja Muzeja u postojećim gabaritima zgrade jer je muzejski paviljon trebao prezentirati Augusteum, a ne udomiti novu muzejsku ustanovu. Za potrebe osiguravanja radnih prostora s mjesnim odborom je 2009. sklopljen ugovor o korištenju prostora u kojima je nekada bila izložena Arheološka zbirka Naron. U tim su prostorijama priručno organizirani sadržaji za koje nije bilo mjesta u zgradi Muzeja (muzejska čuvaonica, restoratorska radionica, prostor za obradu studijskih zbirki i dor-mitorij). Zapošljavanjem novih djelatnika 2013. bilo je potrebno osigurati radni prostor za obradu dokumentacije, što je ostvareno iznajmljivanjem dodatnog poslovnog prostora. Trenutno djelatnici Muzeja rade na tri lokacije u Vidu s naglaskom da su outsourcingom računovodstveni poslovi izdvojeni i obavljaju se u Metkoviću. Sve navedeno negativno utječe na poslovanje te ➤

se od samog otvorenja radi na projektu izgradnje nove zgrade Arheološkog muzeja Narona.

Kako bi se omogućili bolji uvjeti rada djelatnicima i smještaj svih potrebnih muzejskih sadržaja planirano je proširenje postojeće zgrade muzeja na zapadnoj i južnoj strani. Budući da nije došlo do dogovora o otkupu nekretnina od privatnih vlasnika od te se ideje odustalo. Osim toga, na tom dijelu bi se trebalo provesti arheološka istraživanja veće površine što bi znatno povećalo troškove gradnje. Druga ideja je bila da se otkupe stare kamene tradicijski građene kuće u staroj jezgri Vida (Varoš). Iako je ideja bila dobra, te bi se pravilnom obnovom pružio dobar primjer za obnovu brojnih drugih takvih objekata u Vidu, zbog neriješenih pravno-imovinskih odnosa odustalo se i od te ideje. Konačno se kao najjednostavnije i najpovoljnije rješenje nametnula ideja gradnje nove

muzejske zgrade izvan zaštićene arheološke zone.

Neposredno iza otvorenja izrađeno je idejno rješenje nove zgrade koje je pokrivalo trenutne potrebe, ali nije osiguravalo prostorne uvijete za daljnji razvoj Muzeja. Stoga je izrađeno i drugo idejno rješenje koje je uključivalo sve sadržaje koji nedostaju staroj zgradi, odnosno zgradi muzejskog paviljona. Pred projektni tim je postavljen zadatak osmišljavanja povezanih, ali odjeljenih, radnih prostora za djelatnike, prostora za posjetitelje i dormitorija za vanjske suradnike. U dijelu zgrade za djelatnike bilo je potrebno osigurati prostorije za obavljanje upravnih, administrativno-pravnih, tehničkih i informatičkih poslova, stručnih poslova (kustos, dokumentarist, restaurator, muzejski pedagog i muzejski tehničar), restauratorske radionice, muzejsku čuvaonicu, prostorije za uvid u muzejsku

građu i dokumentaciju, skladišne prostorije i dr. U novoj zgradi je planirano izlaganje kamenih spomenika (lapidarij) te je trebalo osmisлити prostor za izlaganje novog stalnog postava, prostor za izlaganje povremenih izložbi i polivalentnu multimedijalnu dvoranu, a uz to i prijamni prostor, garderobu, sanitarne prostorije i suvenirnicu za posjetitelje. Na kraju, kako bi se smanjili troškovi prigodom gostovanja kolega iz drugih muzeja i suradnji na projektima bilo je potrebno projektirati prostorije za vanjske suradnike.

Projekt izgradnje nove zgrade Arheološkog muzeja Narona podržalo je Ministarstvo kulture i medija RH i 2018. osiguralo financijska sredstava za izradu projektne dokumentacije. U program se uključio i Grad Metković te je proveo natječaj za izradu idejnog rješenja. Idejno rješenje izradio je projektni tim Radionice

Budući izgled nove muzejske zgrade (pogled iz zraka)

arhitekture d.o.o. iz Zagreba, na čelu s arhitektom Goranom Rakom. Osim toga, Grad Metković je osigurao izmjene prostornog plana. Naime, pregledom katastarskog plana utvrđeno je da u Vidu ne postoji veća parcela za gradnju javne zgrade, a jedina odgovarajuća slobodna površina nalazi se zapadno od groblja, između Ulice dr. Franje Tuđmana i Ilirske ulice. Navedeno zemljište je u vlasništvu Republike Hrvatske, a prema prostornom planu bilo je predviđeno za sportsko-rekreativne sadržaje. Kako se radilo o neuređenom zemljištu bez ikakvog sadržaja na tom prostoru je predložena izgradnja nove muzejske zgrade, koja bi doprinijela uređenju javnog prostora na vrhu vidonjskog brijega uz crkvu, spomenik i mjesno groblje. Kod izbora lokacije željelo se izbjeći građevinske intervencije u zaštićenoj arheološkoj zoni. Međutim, arheološka zona je 2014.

proširena i prostor buduće zgrade je ušao u zonu zaštite. U dogovoru s Konzervatorskim odjelom u Dubrovniku 2018. je provedeno sondažno arheološko istraživanje, a iskopavanja su za cilj imala utvrditi postoje li kulturni slojevi u zoni buduće gradnje. Rezultati istraživanja su bili negativni jer nisu pronađeni arheoloških nalazi u iskopanim sondama te je tako omogućen daljnji razvoj projekta.

Prilikom projektiranja nove zgrade Arheološkog muzeja Naroni osobita se pozornost pridavala uklapanju objekta u prostor koji ga okružuje. Iako je parcela odvojena s dvije pristupne ceste, a s treće je zatvara ogradni zid mjesnog groblja, nalazi se u okruženju novih obiteljskih kuća. Zgrada je zamišljena kao skup od osam manjih objekata povezanih staklenim stijenkama koje čine zatvoreno centralno dvorište. Na ovaj način objekt se uklopio

u okruženje, a unutar zgrade je ostalo dovoljno prostora za prezentaciju kamenih nalaza. Zaposlenici Muzeja za redovni rad koristit će veći dio prvog objekta u kojem će se smjestiti uprava i administrativno-pravni odjel s arhivom. U četvrtom objektu će se nalaziti uredi kustosa i drugog stručnog osoblja. U šestom objektu su smješteni dokumentacijski odjel i restauratorski uredi. U sedmom su predviđene restauratorske radionice, a u osmom objektu muzejska čuvonica. Svi ovi prostori su povezani hodnikom i omogućena je neometana sinergija među zaposlenicima. S druge strane veliko centralno dvorište rampama je razlomljeno u tri dijela koja prate pad terena. Na taj se način osigurao prostor za stalni postav kamenih spomenika – lapidarij. Ovi spomenici su godinama neprimjereno izloženi atmosferilijama, najprije u staroj Arheološkoj zbirci, a ➤

Budući izgled nove muzejske zgrade

kasnije i na terasama Arheološkog muzeja Naron. Kameni spomenici će u stalnom postavu biti primjereno izloženi i ispričat će priču o ovom značajnom rimskom gradu. Uz stalni postav posjetiteljima će biti dostupan prijamni pult i suvenirnica u prvom objektu, drugi objekt u kojem će se smjestiti multimedijalna dvorana i treći objekt u kojem će biti prostor za povremene izložbe. Osim toga, posjetiteljima će biti omogućen izlazak na krovne terase s kojih se pruža prekrasan panoramski pogled na posebni ornitološki rezervat - močvarno područje *Prud*. Okoliš nove muzejske zgrade je zamišljen kao uređeni edukativni park sa spravama za zabavu djece i pločama za igru za djecu i odrasle. U petom objektu je smješten dormitorij ili apartman za gostujuće kolege i vanjske suradnike Muzeja. Iako ta cjelina ima izdvojenu i neovisnu infrastrukturu te odvojen ulaz bit će povezana s glavnom zgradom, odnosno

prostorijama za uvid u muzejsku građu koje će se moći koristiti u radno vrijeme Muzeja.

Važnost ovog projekta prepoznalo je Ministarstvo kulture i medija RH te je podržalo program i osiguralo financijsku potporu za izradu projektne dokumentacije, a dodijeljenim sredstvima za 2020. omogućilo je početak gradnje nove zgrade Arheološkog muzeja Naron. Nakon provedenog javnog natječaja i uz sve prikupljene suglasnosti Arheološki muzej Naron je sklopio okvirni sporazum za izgradnju s tvrtkom ING-GRAD d.o.o. iz Zagreba, a ukupna vrijednost investicije iznosi **43.437.000,00 kuna s PDV-om. Gradnja je započela sredinom studenog 2020., a dinamika gradnje odvija se u skladu s osiguranim financijskim sredstvima.**

Posljednjih godina uloženo je dosta truda za izradu projektne dokumentacije, izmjena prostornog plana, izradu nove parcelizacije, ishođenja

brojnih suglasnosti zainteresiranih stranaka u postupku, ishođenje svih potrebnih dozvola, osiguravanja financijskih sredstava i konačno početka izgradnje nove zgrade Arheološkog muzeja Naron. Ovom prigodom bi se želio zahvaliti Ministarstvu kulture i medija RH i Gradu Metkoviću na podršci i financijskoj potpori te svima koji su na bilo koji način pomogli u realizaciji ovog kapitalnog projekta Arheološkog muzeja Naron. Želio bih se zahvaliti na razumijevanju vlasnicima susjednih obiteljskih objekata koji će zbog gradnje sigurno biti dekomodirani. Na kraju važno je napomenuti da će se izgradnjom i otvorenjem još jednog stalnog postava i osiguravanjem dodatnih prostora za interakciju s publikom obogatiti turistička ponuda i omogućiti gospodarski razvoj. Osim toga, izgradnjom nove zgrade i uređenjem okoliša dobit će se novi atraktivni javni prostor na opću dobrobit stanovnika Vida. ♦

Hvalevrijedna gesta

don Nedjeljka Kešine

Alen Kešina

Vidonjac don Nedjeljko Kešina donirao je 7.500,00 kuna za terapije nekoliko djece s teškoćama u razvoju iz Udruge cerebralne i dječje paralize doline Neretve Leptirići. Donaciju je uplatio tijekom godišnjeg odmora koji tradicionalno provodi u rodnome Vidu.

Don Nedjeljko je 21. godinu proveo u biskupiji Wurzbury u Njemačkoj, a na ovu

hvalevrijednu gestu odlučio se prilikom oproštaja od svojih župljana župe St. Kilian u Nudlingenu, dekanat Bad Kissingen, odakle je zbog navršene kanonske dobi u 71. godini poslan u mirovinu. Iz Udruge Leptirići stigla je zahvala na ovoj velikoj gesti za članove, djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. ♦

Razorni potres na Baniji

Marko Marušić

Zadnjih dana 2020. godine točnije 28.12. u 6:28 Baniju je pogodio prvi razorni potres magnitude 5.0 po Richteru, a do kraja godine u preostala 3 dana bilo ih je preko 300 magnitude veće od 1,0 od kojih je onaj 29. prosinca u 12.19 sati bio naj snažniji magnitude 6,2 sa 7 poginulih i više stotina ranjenih.

Odmah nakon vijesti o prvom potresu stupljeno je u kontakt sa našim prijateljima općine Lekenik, a posebno sa Letovanićanima, na svu sreću kod njih nije bilo većih oštećenja osim župne crkve sv. Nikole i Vida u Žažini koja je proglašena neupotrebljivom zbog narušene statike. Načelnik općine Ivica Perović nam je rekao kako netreba za sada ništa od pomoći

koju smo ponudili dok se sve ne smiri jer tlo još podrhtava te da će ujutro izići županijska komisija za procjenu šteta. Sutradan svega petnaestak minuta nakon izlaska komisije iz župne crkve u 12:19 cijelo područje pogađa novi razorni potres magnitude 6.2. Crkva se urušava, a u njoj se zateklo nekoliko mještana kako bi je malo očistili nakon jučerašnjeg potresa i sa manjim ozljedama kroz bočni izlaz većina se spašava, a u crkvi ostaju zatrpani profesor Božidar Škofač i orguljaš Stanko Zec. Profesora sa ozljedama izvukli su iz ruševina dok se tijelo tragično nastradalog orguljaša izvadilo tek u noćnim satima uz pomoć teške mehanizacije jer se na dio gdje se nalazio

urušio cijeli petnaestmetarski zvonik. Ovim potresom najgore su stradali Petrinja, Glina i Sisak sa okolnim mjestima gdje su mnoge kuće srušene do temelja, a većina koja je ostala „stajati“ nisu upotrebljive za siguran život.

U tim trenucim cjela Hrvatska ustaje i organiziraju se prikupljanja humanitarne pomoći kao i radne skupine za interventne radnje, tako i u našoj župi koordinacijom sumještana Vida i Pruda u organizaciji HSŠKD Narona i MNK Prud u prudskoj školi i vidonjskoj župnoj dvorani organizira se prikupljanje pomoći sa akcentom na trajne prehrambene proizvode i higijenske potrepštine. Mladi u cjelodnevnom ➤

angažmanu odmah sortiraju i pakiraju po vrsti donacije tako da se u večernjim satima u tri kombija ukrcalo prikupljenih tridesetak metara kubnih pomoći. Tvrtka „Pekarstvo Metkovka“, Elvis Juračić iz Opuzena i mjesni obrt „Marcelo“ ustupaju svoje kombije, a Ante Marušić, Ante Volarević, Matko Suton, Hrvoje i Marko Marušić u 00:00, 31.12. kreću put Lekenika gdje stižu u 6:30. Dočekani od načelnika Perovića i gospodina Ivice Mrkusa u društvenom domu počinje iskrcaj, jer nekoliko vatrogasaca tu zatečenih, vidno iscrpljeni jednostavno to nisu mogli. Jedan od njih zamolio nas je da ga pustimo kako bi odvezo kući svoju suprugu i djecu koji su cijelu noć proveli u automobilu u dvorištu doma jer djeca se boje ući u bilo koji objekat. Doveženo voće i povrće odmah je upućeno u Dječje selo Lekenik, a namjenski prikupljeni paketi peuzimaju vatrogaci za obitelj Ivanišević u Mošćeniци i nakon nekog vremena nas izvještavaju o uručenju toj obitelji sa troje male djece kojima

Polomljeni Gospin kip u Etnografskoj zbirci Škofač

se kuća urušila. Nakon iskrcaja u knjigu evidencija unosi se podatak da je župna zajednica Gospe Snježne Vid-Prud donirala cca 4000 kg pomoći iz čega se posebno zavelo 2 mobilna agregata za struju, plinska boca i kuhalo te komplet za dijabetičare. Na inzistiranje gospodina Perovića, ekipu prima u svom uredu te nakon pića krenuli su u Letovanić kod gospodina Mrkusa, a usput obišli i profesora Škofača. Zapažena su oštećenja svih krovšta zbog padanja dimnjaka, a zbog

načina gradnje to su velike štete jer većina nema betonske ploče. Netom se stiglo u kuću Mrgus, a za vrijeme obroka zatrešlo je, ustvari ZALJULJALO, jer zbog sastava tla to je potpuno drugačije nego kod nas, jer imate dojam kao da ste na vodi u nekoj prevrtljivoj barci, a odmah i saznasmo jačinu magnitute 3,9!

Nakon okrijepe krenulo se natrag, pored stalnog podrhtavanja i velikih šteta na svakom koraku vidjeli smo mnoga dobra djela. Kamioni sa namirnicama ili potrepštinama idu od domaćinstva do domaćinstva ostavljaju pred vratima i idu dalje, mnoštvo kamiona, kombija sa prikupljenom pomoći iz svih krajeva, konvoji kamp kućica, kontejnera, radnih strojeva...

Ova velika nepogoda još jednom je pokazala veliko zajedništvo u Hrvata. Kako bi bilo lijepo kada bi ono ostalo i u vremenima kada nam je lakše, kada nismo pogođeni raznim nedaćama. ♦

Srušena crkva sv. Nikole i sv. Vida u Žažini

S pola duše

Julija Volarević

Španjolska gripa je bila pandemija koja se proširila svijetom 1918. i 1919. godine.

Baka mi je često pričala o tim strahotama. Još kao dijete nisam mogla razumjeti da je taj prokleti virus uzimao živote cijelih obitelji. U našoj maloj župi umrla je 51 osoba, najviše njih između 20 i 40 godina. Ali nisu pošteđena ni djeca. Virus je odnio živote trojice dječaka iz obitelji.

Početak 2020. počelo se pričati o COVID-u 19, tamo negdje u Kini i Italiji. Strašno, ali opet daleko od nas. Virus se širio svijetom i vrlo brzo stigao u Europu. Tako smo početkom travnja živjeli novi život. Stalo je sve, avioni, vlakovi, zatvorene crkve, škole i centri. Bili smo u svojim domovima i u danima neizvjesnosti upoznajemo nove životne vrijednosti.

Početak svibnja zazvonila su crkvena zvona diljem svijeta i zaista je bio poseban osjećaj doći u crkvu i slušati misu. Kao da smo svi ozdravili. U našoj župi nema ni zaraženih ni umrlih. Mislili smo da je virus nestao zauvijek.

Početak listopada, broj zaraženih se povećava. Čuvam se, poštujem mjere, pomno slušam stožer. Sve to nije bilo dovoljno. Mислеći da je samo viroza i da će brzo proći, prevarili smo se. Zaraženi smo i ja i suprug. Sa obostranom upalom pluća suprug odlazi u bolnicu, a za dva dana i ja. Tamo smo shvatili da smo teški bolesnici sa nepoznatim i opakim virusom. Tada počinje naša borba, što će biti s nama? On u prizemlju, a ja na katu. Pozdrave jedno drugom šaljemo po toplom medicinskom osoblju. Božja ruka nas je vodila, a mi

smo čvrsto vjerovali u doktore koji su se nesebično trudili da ozdravimo. Podrška obitelji i prijatelja bila nam je dodatna snaga.

Napokon je došao dan povratka kući. Preljepo je vratiti se svome domu!

Da, srce je ozdravilo, sretno je, ali tijelo je još uvijek izmrcvareno i umorno.

„Virus je opaka bolest“ rekao je ministar Beroš.

Čuvali smo se, ali nismo uspjeli. Stigmatizirani smo, razboljeli smo se, ne svojom krivnjom, ali smo osjetili vjeru i ljubav.

Nadam se da ćemo brzo ozdraviti i imati potpuno novu perspektivu o ljudima, svijetu i životnim prioritetima.

Jedina želja je na kraju da ovaj prokleti virus što prije nestane, a o njemu samo da povijest piše. ♦

Andeli u skafanderima

Julija Volarević

Tako smo zvali medicinske sestre i liječnike na infektologiji u OB Dubrovnik.

Sobica s prozorom koji gleda u vanjski zid i ventilaciju. Tri Neretvanke, jedna do druge, svaka se bori za dah i vrijeme krate u razgovoru o najmilijima. Na susjednom krevetu jedna stara gospođa, nepokretna, pod kisikom moli Zdravo

Mariju, a druga se ustaje i donosi joj malo vode.

Nijedna od nas tri ne može disati, a ruke su izmorene od infuzija i pretraga. Muči nas malaksalost i temperatura, ne znaš što je slijedeće, što nas čeka.

Od srca hvala osoblju na nesebičnom činu ljubavi koju pružaju u nemogućim

uvjetima, izlažući i svoje živote velikoj opasnosti.

Hvala plemenitim i dobrim ljudima na svakoj toploj riječi koja puno znači u teškim trenucima i na "valu ljubavi".

Ne smijemo zaboraviti ni Dom zdravlja Metković, divne liječnike, medicinske sestre i osoblje saniteta. Svaka Vam čast. ♦

Sjećanje bake

JeJe Markote

Luka Marević

O nekim drugim vremenima mladosti naših djedova i baka možemo vidjeti kako se živjelo. Razgovarali smo s bakom Jelom Markota rođ. Volarević-Papić o nekadašnjim običajima i blagdanima u župi.

Sveci koji su se prije svetkovali (neki i danas) i na čiji se spomendan nije radilo:

- **Sv. Nikola Tavelić**, (14. studenog), prvi hrvatski svetac, franjevac, mučenik
- **Sv. Jeronim/Jerolim**, (30. rujna), rodom Dalmatinac, zaštitnik Dalmacije, preveo Bibliju na latinski jezik
- **Blagovist/Blagovijest** (25. ožujka), naviještenje Gospodinovo
- **Spasovdan/Spasovo/Križi** (40 dana po Uskrsu), redovito kolo poslije mise
- **Sveti Marko** (25. travnja), svetkuje se do podne, blagoslov polja
- **Mrčani petak** (prvi petak u ožujku), zavjetni svetac Župe
- **Vukovdan** (dan prije Spasovdana), zavjetni dan na Dragoviji

Na Dragoviji bi svake treće nedjelje bila misa, a ostale bi se nedjelje narod s Dragovije i Ograda spuštao u Vid u župnu crkvu na svetu misu. Don Serafin Puratić bi na konju išao na Dragoviju kako bi služio misu.

Običaji u Velikom Tjednu

Za vrijeme cijele Korizme, nisu se pjevale nikakve pjesme koje su se pjevale kroz cijelu godinu (na polju, u radu, u kući...), umjesto veselih pjesama, pjevao se Gospin plač.

Za Cvijetnicu je bio običaj da se ujutro umiva u cvijeću, koje bi dan prije ubrali. Na misu su se nosile grane masline i/ili lovorike na blagoslov. Procesija bi išla oko crkve. Običaj je bio da se za vrijeme obreda pjeva Muka Gospodinova, tako što bi svećenik bio unutar crkve i pjevao, a pjevači izvan crkve, tj. iza „prikručenih” vrata, a narod bi bio u crkvi. Neki od pučkih pjevača kojih se baka Jela sjeća bili su; Bariša Ilić, Luka Suton i Ivan Volarević-Ćirko.

Za Veliki četvrtak se radi na zemlji do podne, a popodne se ne radi

Za Veliki petak se ne radi nika-ko, običaj je bio da se u crkvu taj dan nosi crna roba. Također se baka Jela sjeća kako joj je pok. baka Vida govorila da se za Veliki petak ne umiva, te da se taj dan ne češlja kosa. Kada se je misa služila u crkvi sv. Vida, procesija bi za Veliki petak kružila kroz cijelo selo: preko mosta, prema Križu i Tuzbelju pa prema Brnasovim kućama, pored Markota današnjom ulicom dr. Franje Tuđmana prema Gradu i selu pa nazad

u crkvu. Kako prije nije bilo struje, a da bi se osvijetlile ulice kojima je išla procesija, „crkovenjari” bi na više mjesta uz put palili tzv. „buće” pravljene od pomiješanog sumpora i luga. Kako pučke pobožnosti nisu odgovarale tadašnjim komunističkim vlastima, vlasti su imali svoje špijune, koji bi slušali misu te izdavali nadređenima što im nije odgovaralo. Pojedini bi tako štapovima i nogama „pokeljali” buće koje su gorile na putu.

Za Veliku subotu se nije radilo

Uskrsni ponedjeljak je također veliki svetac. Poslije mise u crkvi sv. Vida na *Kekavici* i *Velikoj rivi* po cijeli dan se igralo kolo i družilo. U sjećanju bake JeJe su ostali Mate Ćirko i Stana Ramić kao počimatelji pjesme u kolu.

Sjećanje JeJe Markote na bivše župnike u Vidu

Don Serafin Puratić u župi je bio od početka prvog svjetskog rata 1914. do 1938. godine. Kada je te 1938. godine stigao novi župnik don Vinko Buble, Jela Markota imala je tek jednu godinu. Ipak u njenom sjećanju ostala je uspomena na don Serafina koji je nakon „umirovljenja” nastavio živjeti u župi i to u Prudu u Draganovoj kući, tj. u kući Grge Musulina. Sa don Serafinom su stigle Marija i Rosanda (Marija je možda bila don Serafinova sestra, a Rosanda Marijina kćer). U sjećanju bake JeJe je ostalo, kako se sva-ku večer išlo u Draganovu kuću na rožarje (molitvu krunice), koju bi predvodila Rosanda ili

don Serafin, nakon što više nije služio mise. Sjeća ga se također kako bi po cijele dane šetao po selu.

Nakon don Serafina, na Župu Vid dolazi don Vinko Buble, koji je bio od 1938.-1946. godine. Jednom zgodom, kako nam pripovjeda baka Jela, kao djeca išli su se igrati na Špirića guvno, Špirića djeca i od Papića djeca, te bi ih se tako puno skupilo. U Špirića je bio pas kojeg su zvali Brzi, koji je krenuo za njima, baš kad su pošli doma. U strahu su sva djeca potrčala svojoj kući, a brat Ante (imao tada 10-ak godina) je u toj svoj strci posrnuo i pao, zapijenio se i ostao u nesvijesti. Potrčali su roditeljima, Luki i Mandi, kako bi rekli što se dogodilo. Sumnjali su da to nije možda neka vještica bila. Odmah su ga odnijeli don Vinku u Vid, da vide može li on što pomoći. Luka ga je držao, a on je bio kao mrtvac. Majka Manda, Jeli je ispriopovjedila, kako je don Vinko molio nad njim, te je njoj i Luki rekao da mole i samo mole, te je naposljetku mali Ante otvorio oči, povratio i bio dobro. Don Vinko je znao da mu nije ništa, da mu neće ništa biti, te im je tako i govorio. Vratili su se doma u Prud i više mu ničega nije bilo, a djeca se više nisu vraćala na Špirića guvno.

Poslije se pročulo da don Vinko surađuje sa komunistima i potom je povučen u Split i skinut. U selu je u to vrijeme živjela učiteljica Tinka koja je stanovala kod župnika, a nakon što se skinuo pričalo se da ju je oženio.

Od 1946.-1948. župa je bila bez župnika, a poslužuje je iz Metkovića fra Vjeko Vrčić.

Don Frane Bego je na župi bio od 1948.-1955. U sjećanju je upamćen da je prokleo vukove (koji su činili prilično štete na stočnom fondu) na Dragoviji, te se od tada i danas svake godine u petom mjesecu proslavlja zavjetni dan, tzv. Vukovdan. Don Frane je bio „grlat“, pa kada se Ljubo Volarević-Špirić ženio, on je na večeri počimao pjesmu. Don Frane je u Vid sa sobom doveo sestru Veselu, koja se trebala udati za Stipu Ilića, ali je on poginuo na motoru. Zadnji par koje je don Frane vjenčao u našoj župi bili su Jelina sestra Vida i Mate Marević iz Crnog Doca. Vjenčani su 17.1.1955. u sv. Vida, a don Frane je za njih rekao da su oni najljepši par koje je vjenčao. Jela se sjeća svoje krizme u crkvi Gospe Snježne negdje početkom 50-ih godina 20. stoljeća, koja je tada bila još u gradnji, samo goli zidovi bez krova kada se krizmalo više generacija župljana.

Don Ante Vojnović je bio na župi od 1955.-1961.

Don Mate Selak 1961.-1969. vjenčao je baku Jelu i Žarku Markotu 22.1.1962. u crkvi sv. Vida. Svećenik bi tri nedjelje za redom s oltara preko mise čitao *proloncije* (ženidbena napovijed). Za djevojku koja se *ujagmila* (otišla živjeti k momku), *proloncije* se nebi čitale preko mise, već se napiše na papir i objesi na zid blizu ulaza u crkvu. Običaj je također bio, sjeća se baka Jela, da se pred svećenikom stavlja ruka na knjigu u

kojoj je bilo *Propeće*, da se vidi tko je „čist“ i tko će nositi *krunu*. Bilo je više parova taj dan tu, ali samo njih dvoje-troje je stavilo ruku na knjigu. Nije svatko bio u mogućnosti da ima „opremu“ za vjenčanje, pa se je posuđivalo ili iznajmljivalo jedno drugome. Tako je baka Jela krunu i veo posudila u pok. Mande Brečić rođ. Volarević-Mešić, a veštu je dala sašiti pok. Stani Volarević Špirinoj. Vjenčаницe su nekada bile roze, ali su kasnije u „modu“ došle bijele. Bijela vešta je bila i u bake Jele. Baka Jela se sjeća kako joj je njezina baka pričala da se ona udala u plavoj vjenčanici, koja se je zvala dolama. Prva koja je nosila bjelinu u Prudu i Vidu, bila je pok. Manda Ilić-Bombina, rođ. Volarević. Za one koje su u to vrijeme nosile bjelinu smatralo se „modernijima“.

Don Pavao Banić (župnik u Vidu 1969.-1975.) sjeća se baka Jela da je don Pavao išao na Rujnicu svetom Roku (crkva svetog Roka na sedlu Rujnice između Borovaca i Desana, slavi se 16.kolovoza). S njim su išli i pojedini župljani - u sjećanju su još ostale žene Kata Markota, pok. Mara Brnas-Loferovka, Mara Petković Jokinica. Za njegova župnikovanja se počeo raditi današnji zvonik župne crkve, gdje je i sam pomagao na izvođenju radova, obučen u radnu robu kao i ostali koji su radili. Tako su više mještana sa motorima za natapanje na određenom razmaku i priključenim cijevima iz *Popove luke* dopremali vodu za gradnju zvonika i župnikovu čatrnju. Čak 20 godina u župi je bio ➤

don Jure Marasović zvani Đuca (1975.-1995.).

Za neke svećenike se pričalo da su „moćni“. Baka Jela tako se sjeća don Srećka sa Malog Prologa (ne sjeća se prezimena) i događaja od prije 70 godina. Don Srećko je često dolazio u Prud i poznao je mnoge mještane. Pok. otac Luka jednom je nedaleko kuće „zalegao“, tj. nije se mogao dići na noge niti hodati. U kuću su ga unijeli na *traljama* (nosila za razni teret). Netko ih je uputio kod don Srećka kojem su ponijeli dio Lukine robe, brašna za ovce (jer su ovce često ugibale) i soli. Don Srećko je blagoslovio predmete koji su donijeli i jedno vrijeme molio u crkvi, a onda ih je uputio kući rekavši im da se ništa ne brinu „*naći će te Luku na nogama gdje maren-daje*“, na čuđenje njene majke Mande. Tako je i bilo, Luka je bio na nogama i nešto jeo. Ni ovce više nisu ugibale.

Sjeća se i brojnih hodočašća u okolna mjesta, na Veliku Gospu – Veliki Prolog, Mala Gospa u Doljane, svetom Anti na Humac i Međugorje. Iako su bili u godinama naši stari hodočastili su redovito na ova mjesta. Nedugo po početku ukazanja u Međugorju (24. lipnja 1981.) neke mještanke s *Pristupka* (Jela, Pera Pejar, Zora Markota i Ivka Brnas) išle su na hodočašće. Išle su cestom na Ljubuški i potom prema Međugorju. Netko ih je poslije uputio da mogu ići „prečicom“ preko Kravice. Kako je u Kravici drveni mostić bio u raspadu, produžile su na Žabar i natrag u Vid. I tako godinama, pješice do mjesta

hodočašća i pješice natrag. Jednom zgodom pri hodočašću na Humac, prelazili su preko visećeg mostića na Čeveljuši. Kada su prelazili, neka djeca su na drugom kraju zaljuljala mostić dok je na njemu bio pok. Ivan Ilić-Alum koji se čvrsto uhvatio za most u svom stilu komentirajući situaciju. Pok. Ivan iako u godinama redovito je hodočastio kao i drugi mještani većinom danas pokojni, što govori o čvrstoj vjeri koju su imali.

Stare molitve po sjećanju Jele Markote

Molitva za Veliki petak

Gospa grede bojnomo grebu,

Uzdišući i plačući,

Svetom Križu primičući.

Sveti Križu slavno drvce,

Koje držiš Sinka moga,

Sinka moga predragoga,

Isukrsta preslavnoga,

Pusti mi ga doli niže,

Da ga Majka vidi lipše.

Spustiše ga, Majki daše,

Uz Križ ruke vapijaše,

Isus sa Križa zavapija,

Ko bi ovu molitvicu izmolija,
Na blagdanak, na Veliki petak,

Pedeset i pet puta,

Što bi gođer on zapita,

U Mene, il' u Boga Oca moga,

Il' u Majke Gospe moje,

To bi mu se sve dalo,

Amen.

Većernja molitva

Iđen leći Boga reći

Iđen spati, Boga zvati,

Bog će meni dobro dati,

Fala Bogu prođe danak,

I dolazi slatki sanak,

Prije nego ću spati,

Bože tebe ću prizvati,

Da mi budeš u pomoći,

I u danu i u noći,

Da me svega bjeda mine,

Da mi ope' sunce sine.

Molitva sv. Iliji kad je nevrime

Biži biži irudice,

Majka ti je poganica,

Seka ti je otrovnica,

Sveti Ilija ognjeni,

Koji grome odgoniš,

Odgoni ih od nas,

Bog i Gospa kod nas.

Ove tri molitvice (uključujući molitvu na Veliki petak) je baka Jela naučila od svoje pok. majke Mande dok bi bile u poslu, jer kako kaže; nisu imale vremena sjesti, pa se posvetiti učenju molitava i pjesama.

Sjeća se baka Jela dok je bila cura, kako su prije cure i žene svaki teret nosile na leđima: drva, pržinu, đubar...prisjeća se kako je ona i još par djevojaka sa Ograda u Prud nosilo klak dok se gradila kuća Vice Marušića. I u radu i dok bi se čuvalo blago, uvijek je bilo društvo, pa i veselo ozračje. Jedna od mnogobrojnih pjesama koje su se prije pjevale je „*čuvam ovce na livadi sama*“;

Čuvam ovce na livadi sama

Čuvam ovce na livadi sama,
Ni'ko nema od naših čobana.

Samo rade što kosi livade,

Rade kosi ja mu vodu nosi.

Prvi otkos ditelina trava,

Drugi otkos ljubičica plava,

Treći otkos zelena rozeta,

Mila majko dobila si zeta.

Mlada zeta od sedamnest ljeta,

Još se nije nagledao svijeta.

Statistika padalina u 2020. godini

Vicko Marušić

Mjesec u godini	Količina padalina
1. mjesec - siječanj	33,3 mm
2. mjesec - veljača	46,0 mm
3. mjesec - ožujak	46,2 mm
4. mjesec - travanj	30,0 mm
5. mjesec - svibanj	29,0 mm
6. mjesec - lipanj	91,4 mm
7. mjesec - srpanj	30,8 mm
8. mjesec - kolovoz	60,3 mm
9. mjesec - rujan	137,3 mm
10. mjesec - listopad	119,6 mm
11. mjesec - studeni	31,4 mm
12. mjesec - prosinac	309,2 mm
Ukupno 2020. godina	964,5 mm

- U prosincu 2020. izmjereno je 309,2 mm kiše, što je najveća količina koja je izmjerena u tom mjesecu od kada postoje mjerenja u Vidu.
- Protekla 2020. je 4. najsušnija godina u posljednjih 13 godina, najsušnija godina bila je 2011. kada je palo 660,9 mm oborina.

Min/Max temperature u 2020. godini

Mjesec u godini	Min. temperatura	Max. temperatura
1. mjesec - siječanj	23.01.2020.= -2,6°C	27.01.2020.= 15,0°C
2. mjesec - veljača	09.02.2020.= -0,6°C	11.02.2020.= 19,2°C
3. mjesec - ožujak	24.03.2020.= +1,7°C	18.03.2020.= 24,1°C
4. mjesec - travanj	02.04.2020.= -0,1°C	10.04.2020.= 28,0°C
5. mjesec - svibanj	08.05.2020.= +8,4°C	16.05.2020.= 30,4°C
6. mjesec - lipanj	01.06.2020.= +9,9°C	30.06.2020.= 35,6°C
7. mjesec - srpanj	19.07.2020.= +13,8°C	30.07.2020.= 39,1°C
8. mjesec - kolovoz	19.08.2020.= +16,7°C	01.08.2020.= 38,6°C
9. mjesec - rujan	30.09.2020.= +9,2°C	13.09.2020.= 36,7°C
10. mjesec - listopad	21.10.2020.= +5,2°C	04.10.2020.= 26,9°C
11. mjesec - studeni	27.11.2020.= +0,0°C	05.11.2020.= 22,6°C
12. mjesec - prosinac	01.12.2020.= -1,0°C	06.12.2020.= 19,5°C

Napomena: Svi podaci dobiveni su pomoću automatske meteorološke postaje WMR968NX. U tablici su min/max temperature za svaki mjesec, a temperature zraka po danima možete pogledati na web stranici vidonjac.com

Gospe Ledena

Nad zidinama rimskog grada
gdje Naronu grad strada
na vrh briga crkva stala
od bijelog kamena zasjala.

Pogled po cijeloj župi gleda
od napasti nas brani, neda
njena zvona na daleko se čuju
močvarom do susjednih župa odjekuju.

Uz nju sa strane tisuću tu duša leži
sanak vječni mirno snije
jer Gospa Ledena nad njima bdije.

Mnogi dođu pokojnima zapaliti sviću
pomolčit se Gospi Ledenoj,
izmolit se za zdravlje, ljubav, sriću
i meni je drago u prolazu tu stati
pomolit se precima, pokoj vječni dati.

Tu i knez domagoj u lađi
u borbeni položaj sa strijelcima stao,
kao da želi reći mirno smrtniče spavaj,
tu sam na straži sa ratnicima stao
našu Gospu nikom ne bi dao.

HUBERT PLEČAŠ 2020.

Molitva Sv. Josipu

U 150. godišnjici proglašenja svetog Josipa za-
štitnikom sveopće Crkve, papa Franjo je 2021.
godinu posvetio svetom Josipu, Isusovom po-
očimu. Ovu molitvicu sv. Josipu mi je kazala
Mara Marević, a istu sam je čuo od majke, a
majka je naučila od jedne bake.

O Josipe, oče sveti,
čuvaj kuću i posveti,
sva obitelj da se složi,
ljubav sveta da se množi.

Mir, veselje k nama svrati,
strah Gospodnji nek nas prati.
Krepošću da žiće plodi,
putem Raja Ti nas vodi.
Čuj nam oče molbu vruću,
čuvaj nas i svu nam kuću

Tebi ključve sve predajem,
Gospodarom te priznajem.
Sve što može nauditi,
kući dostoj odstraniti.

U presvetog Srca rani,
ti nas, oče, sve nastani,
da živimo na tom svijetu
kao ti u Nazaretu. Amen.

LUKA MAREVIĆ

Služi sine ljudima i Bogu

Obitelj Volarević, nek vam je na slavu
vama i cilom neretvanskom kraju
dočekali ste taj radostan dan
da sin Slavko ostvari san.

Bogu se mati Branka cili život klanjala
za današnji dan živila, sanjala
ni otac Mijo ne može sa lica radost skriti
ponosi se sa obitelji na sinovoj prvoj misi biti.

Od malih nogu mati ga Boga molit učila
sa braćom i sestrom kroz život se mučila
o pravdi i ljubavi stalno mu kazivala
za Božijeg slugu sina snivala.

Govorila, služi sine ljudima i Bogu
uči narod molit za ljubav i slogu
pokaži kako se Bog i domovina ljubi
jer Hrvat i katolik prašta
moli se uvijek sine
ne dozboli da rade svašta.

Ako netko i zaluta
okreni ga na pravi put
oprosti mu grijehe sine
ne budi na njega ljut
već budi sritan što ga vrati
Bogu na pravi put.

HUBERT PLEČAŠ 2020.

Pjesma o Slavku Pejaru

Za vrijeme bolesti Slavke Pejara, a kako bi mu olakšali dane koje provodi u krevetu, napisana je ova pjesma za gusle!

Malon Vidu kraj plavog Norina,
Rodi Iva, Pejar Frani sina.
Četrdeset i prve godine,
Slavko njemu nadiniše ime.
Frane piva, ovo j' moja dika,
Dobar Slavko i lip je ko slika.
Imade dvi sestre i dvojicu braće,
Iste majke i od istog' ćaće.
Izresta je u lipog mladića,
Traži čeru od Tome Ramića.
Zamirija on je mladu Peru,
Nosi prsten i priprema veru.
Došlo doba da se Slavko ženi,
Nije dobro ni njemu ni Peri.
Vidija je Slavko mnoge muke,
Gradi kuću, žuljevite ruke.
Prva na svit došla čerka Ivna,
Svima lipa, slatka je i divna.

Nakon nje je stigla Margareta,
Ivna osta bez autoriteta.
Bože mili, sritna li ti dana,
Na svit dođe sin Frane i Ana.
Slavko svoje krit' neće veselje,
Nazdravit će, pozvat prijatelje.
Kad se rode sin Josip i Ante,
To veselje Pejari ne pante.
Zove Slavko, prijatelje da znate,
Više dice neg' u Ramića Mate.
Dobija si trinaest unuka,
I još troje malih praunuka.
Svojon Peron, pedes't god'na braka,
I dvadeset dvoje potomaka.
A moj Slavko šta Bog tebi daje,
'vaku dicu ritko ko imade.
Tebe štiti sveta Božja ruka,
Ovu pismu gusli unuk Luka.

ANA MAREVIĆ

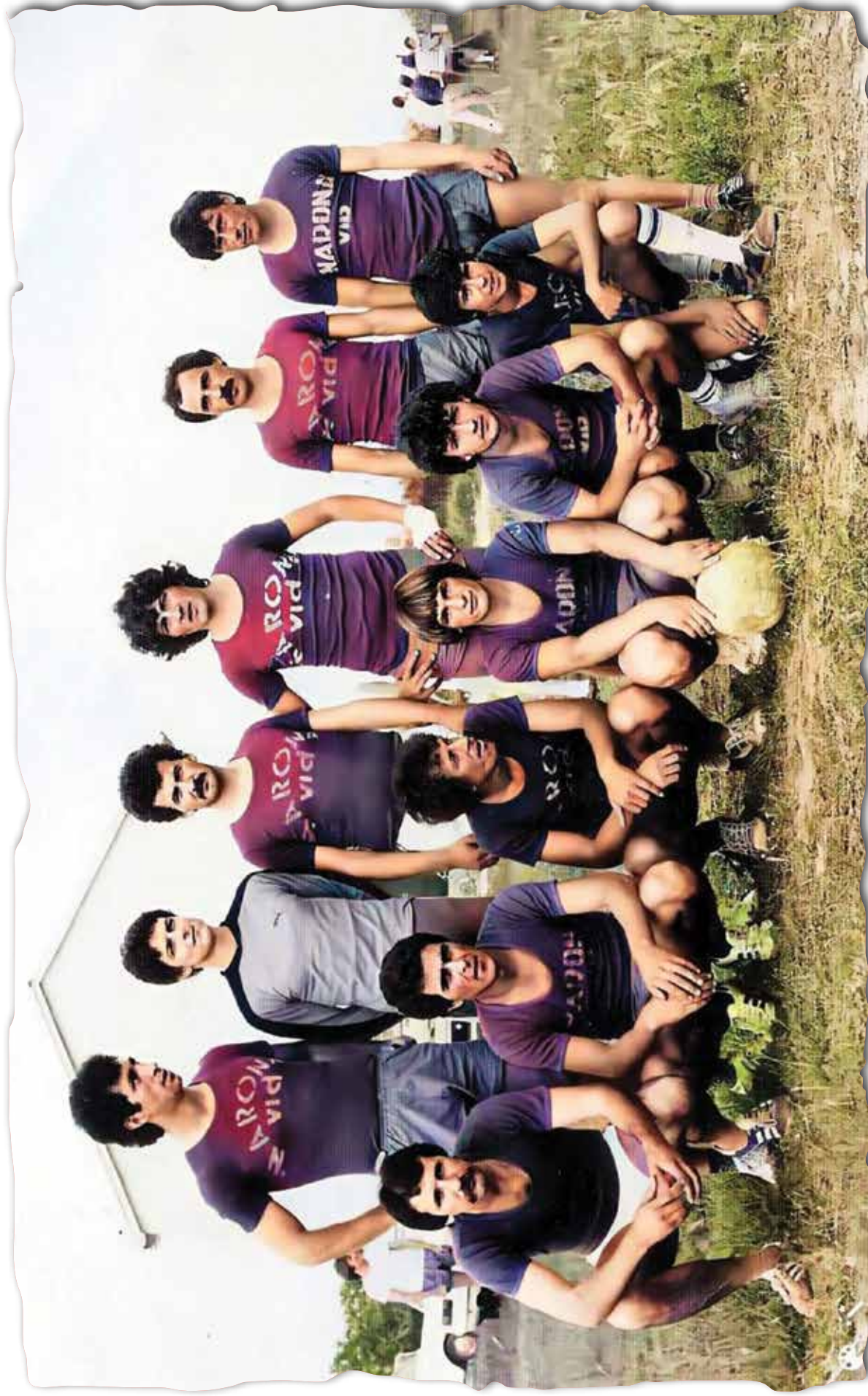
Pjesme, Žarko Markota 2007.

Marija je Majka mila, Isusa je porodila.
O pastiri tecite, cijelom svijetu recite,
U jaslican Isus mili, svoje ruke svima širi,
Ruke su mu malene, od Boga su stvorene,
Od Djevice rođene, sve nas zove kod sebe;
Dođi puče maleni, pa se Kristu pokloni,
Da nam grijehe oprosti, da nam milost udjeli,
Da nas malo utješi.
Zato Ga je Bog poslao, da bi narod obraćao,
Jer se Boga odrekao, a pakao izabrao.
Smiluj nam se Bože mili, pa sotonu od nas odili,
Cijeli narod svijeta ovoga, oša vragu, odreka se
Boga,
Kazna čeka grešnika svakoga.
Kaznit će ga počinjeni grijesi, jer
sotona svoju kašu mijesi.
Zato čovječe dobro pazi, da ti tijelo u
zlo ne ugazi,
Jer sotona nikad se ne predaje, mjesto
sreće on ti zlato daje,
Niko nikomu ljubav ne daruje, jer
pohlepa na svijetu caruje.
Zbog pohlepe nestade morala, samo
mržnja na zemlji procvata.
Izbavi nas od zla mili Bože, naša
zemlja ovo trpit ne može.
Cijelu zemlju nesreća potresa, pošten
plače, plaču i nebesa.
Cijeli svijet se u grijehu rodija, od
Boga se odmetnija,
Bog je svojih deset zapovijedi dao, ko
ih ne poštiva njemu jao,
Bog se nikomu ne da prevariti, On je
svemogući i uvijek će biti.
Molimo te Bože, Ti znaš najbolje,
Usliši naše molitve, digni naše nevolje,
Da ne bude nepravde, da nam ljubav procvate,
Među ljudima da bude sreće, da nam cvate
najlijepše cvijeće,
Bez poštenja nema ljubavi ni sreće, niti može
mirisati najljepše cvijeće,
Niti ljiljan bijeli, nepravda i mržnja narode
dijeli.

Zaljubljeni

Ja sam dragom svoju ljubav dala,
U srce ga svoje zaključala,
Sve do smrti naše, sa njime sam uživala,
To se sad tako kaže, prava ljubav sreću traže,
U slozi se dvoje vole, njih srca ne bole.
Selo Vide misto malo,
Zbog dragana moje srce stalo,
Srce stalo, oči moje suze,
Što me dragi za ženu ne uze.
Ja ga nikad prežaliti neću,
Što izgubi svoju lijepu sreću,
Sreća moja pobježe kod druge,
Srce moje puknut će od tuge,
A srce me stalno boli,
Zašto dragi drugu voli.
Drugu voli pa je ljubi
On sa njome ne dangubi,
Mene mladu sada ubi.
Neka je ljubi i miluje,
A sreći neka se ne raduje.

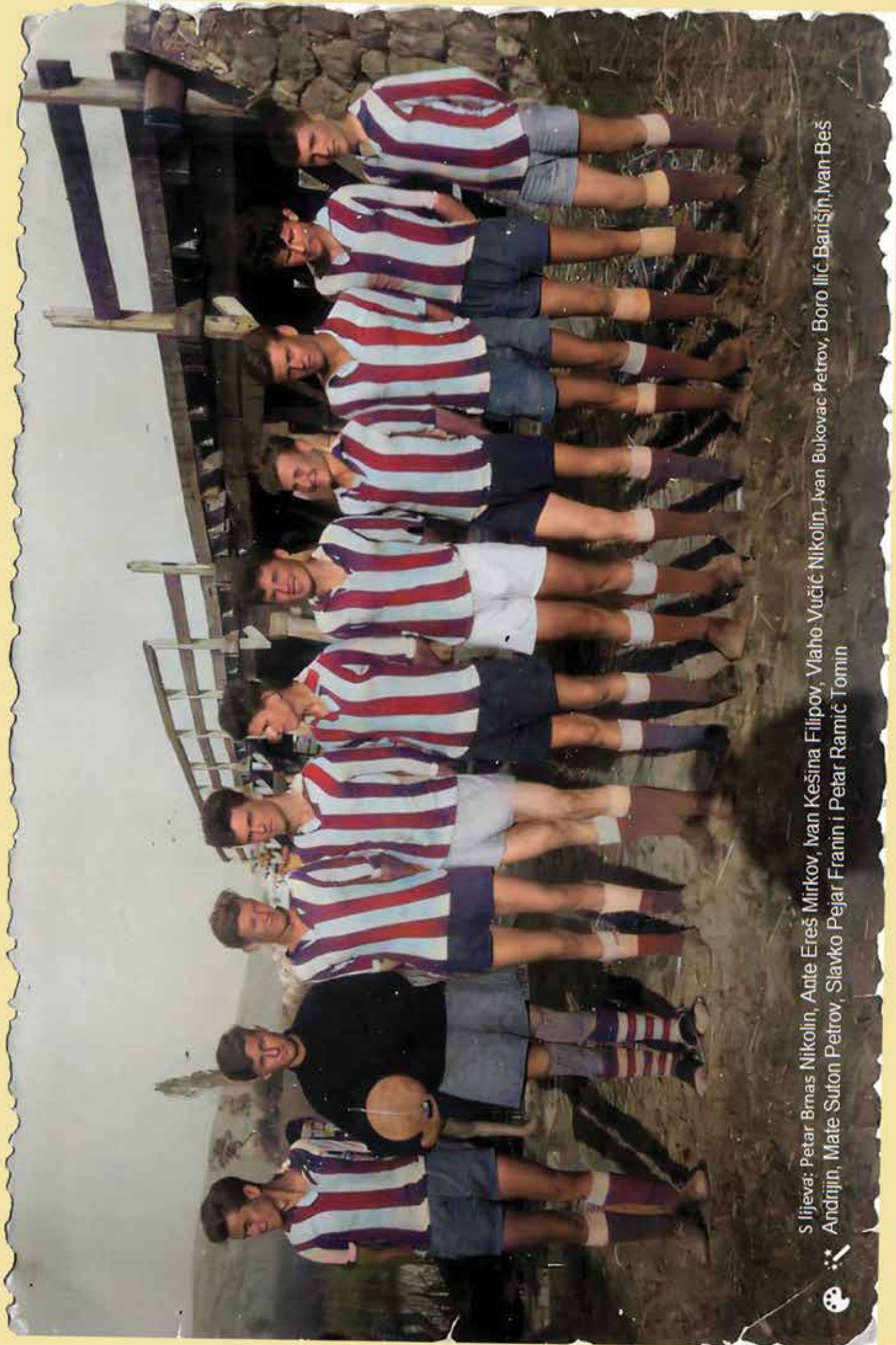
PRIPREMIO: LUKA MAREVIĆ

Iz arhive Anđelka Prusca: vjerojatno 1975./1976. godine, uoči utaknice 1/4 finala seljačkih igara na igralištu NK Neretve u Metkoviću, kada su naši momci nastupajući pod imenom Narona Vid odigrali 2:2 protiv ekipe Krnješavac iz Metkovića, te nakon penala ispali iz daljnjega natjecanja.

Gornji red: Tomislav Paponja, Jurica Pejar, Ivica Mustulin - Čiča, Vido Šiljeg, Josip Vučić - Titoja, Petar Jurišin

Donji red: Iko Brnas - Kundo, Ante Beš - Beta, Zdravko Kešina - Gigi, Ante Ramić - Saja, Mladen Taslak, Srećko Brnas - Čičak

S lijeva: Petar Brnas Nikolin, Ante Ereš Mirkov, Ivan Kešina Filipov, Vlaho Vučić Nikolin, Ivan Bukovac Petrov, Boro Ilić Barišić, Ivan Beš
Andrijić, Mate Suton Petrov, Slavko Pejar Franin i Petar Ramić Tomin